Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 15 (20. 282) • 1989 йил 18 январь, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

М. С. ГОРБАЧЕВнинг «Правда» газетаси редакцияси саволларига жавоблари

Умумевропа жараёнида қатнашувчи давлатларнинг Вена учрашувида якунловчи ҳужжат қабул қилиниши муносабати билан «Правда» редакцияси КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. С. Горбачевга қуйидаги саволларни берди:

Савол: Шу кунларда 35 мамлакатнинг ташқи ишлар министрлари Вена учрашувини сиз 1988 йил 7 декабрь куни Бирлашган Миллатлар Ташкилотида гапирган тинчлик даври бошланишини жиддий равишда яқинлаштира оладиган қарорлар билан тугалламоқдалар. Бу воқеани сиз қандай баҳолайсиз?

Жавоб: Аввало Европа мамлакатлари, АҚШ ва Канада ҳукуматларини зўр муваффақият билан табриклайман, бу муваффақият халқаро ишларга янгича, реалистик ёндашувларнинг самарадорлигидан далолат беради. Хельсинки жараёни янги поғонага кўтарилди.

Якунловчи ҳужжат оддий қурол ва қуролли кучларга бағишланган музокаралар мандати билан бирга мазмуни, мақсадлари жиҳатидан, Европа учунгина эмас, бутун дунё учун ҳам эҳтимол тутилган хилма-хил ижобий оқибатлари жиҳатидан мисли кўрилмаган воқеадир. У бирданига шу қадар кўп, жуда хилма-хил давлатлар томонидан бундай амалий қарорларнинг тайёрланиши характери жиҳатидан ҳам мислсиз ва ибратлидир.

Агар бу ишда орттирилган тажриба сақлаб қолинса ва ривожлантирилса, XXI асрга муносиб ялпи тинчликни барпо этишда «биргаликда ривожланиш» ва «биргаликда ижод қилиш» давлатлараро алоқанинг нормаси бўлиб қолади, инсониятнинг омон қолиши учун, унинг соғлом ақл-идрок, манфаатларнинг мувозанати, Ер юзидаги барча кишилар учун муштарак қадриятларнинг устунлиги принциплари асосидаги тараққиёти учун сиёсий ва маънавий шарт-шароитларни яратиш имконини беради.

Савол: Мана шу икки ярим йил давомида бундай натижага эришишга сиз ҳамиша ҳам ишонган эдингизми?

Жавоб: Ҳар қандай ҳолатлар бўлди. Музокараларда бир неча бор шундай вазият вужудга келдики, ҳис-ҳаяжон ҳаддан ошиб, бутун ишни барбод қилаёзди. Бироқ тинчлик — худонинг инъоми эмас, уни бизга ҳеч ким тортиқ қилмайди, деган тушунча таскин бериб турди. Шу сабабли ҳаммага мақбул бўладиган ечимлар ва битимлар йўлини излаш учун зўр бериб, сабот ва сабр-тоқат билан ишлайвериш зарур.

Бошқаларни оқилона муросага келишга таклиф этиш билан бирга биз ўзимиз ҳам шу йиллар ичида Венада баъзан ўткир тортишувга сабаб бўлган айрим муаммоларни тушуниш ва баҳолашда анчагина масофани босиб ўтдик.

Икки воқеанинг шонли равишда бир вақтга тўғри келганини айтмай ўта олмайман: Венадаги якунловчи ҳужжат 15 январь куни, бизнинг 2000 йилгача ядросиз дунёни барпо этиш ва оммавий қирғин қуролининг ҳамма турларини тугатиш тўғрисидаги ташаббускор программамиз эълон қилингандан кейин уч йил ўтган куннинг айни ўзида келишиб олинди. Бу — хом хаёл бўлмаганини, балки реал имкониятларни баҳолашга асосланганини воқеалар ва авж олиб кетган жараёнлар кўрсатиб берди.

Вена қарорлари — буни яққол исботлайдиган далиллардан биридир.

Бундай далиллар тобора кўпаявериши учун Варшава шартномасидаги давлатлар билан биргаликда бундан буён ҳам сабот билан виждонан ишлайверамиз. Янги ҳарбий доктринанинг қабул қилиниши социалистик мамлакатларнинг ўта қуролланганлик принципидан мудофаа учун оқилона етарлилик принципи сари бурилиш қилиш хоҳишини акс эттирди. Совет Иттифоқи ўз қуролли кучлари сонини бир ёқлама тарзда 50 минг кишига камайтириб, айни вақтда оддий қурол-яроғларни анча қисқартириш ҳақида, қуролли кучларнинг бутун жойланишини мудофаа руҳида ўзгартириш тўғрисида, ҳарбий харажатларни қисқартириш ҳақида, халқаро конвенция тузилишидан аввалоқ химиявий қурол запасларини йўқ қилиб ташлашга киришиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Биз ўз иттифоқчиларимиз билан биргаликда Вена мандатига мувофиқ музокараларнинг кун тартибида белгиланган ҳамма масалаларни жуда жиддий ва амалий муҳокама қилишга тайёргарлик кўряпмиз.

Савол: Вена учрашуви якунларини «умумевропа хонадони» ғоясини рўёбга чиқариш йўлидаги қадам деб ҳисобласа бўладими?

Жавоб: Шубҳасиз.

Биз мана шу «хонадон»даги ўзимизнинг совет «квартира»мизни қайта қуриш билан халқимиз танлаб олган социалистик йўлнинг тўғрилигини исботлайверамиз. Аммо орқада судралиб юриш, ажралиб қолиш, ўзимизни ташқи дунёга қарама-қарши қўйиш ниятида эмасмиз. Қайта қуришга хос бўлган янгича ёндашувлар асосида кенг мулоқотга ва ўзаро манфаатли ҳамкорликка тайёр эканимизни ҳозирнинг ўзидаёқ исботладик.

Биз ўзимиз учун афзалликлар берилишини ҳам, ҳамма учун мажбурий бўлган қоидалардан истисно қилинишини ҳам талаб этмаймиз. Бу «хонадон»ни бунёд этувчиларнинг ҳамма қатнашчиларига фойдали моддий ва маънавий самаралар берадиган барқарор тинчлик — давлатларнинг манфаатларини бирга қўшиб олиб боришга, ҳаётий миллий эҳтиёжларни эътиборга олиб, чинакам халқаро муаммоларни интернационаллаштиришга асосланган доимий жараёндир.

Париж, Копенгаген ва Москвада Хельсинки жараёни доирасида гуманитар конференциялар ўтказиш тўғрисидаги қарор «совуқ уруш»нинг сийқа усуллари барҳам топаётганидан, мухолифликдан ҳамжиҳатликка ва ҳатто ҳеч қачон турли дунёқарашлар намояндаларини бир стол атрофига тўплай олмайдигандек туюлган нозик масалаларда ҳам ўзаро алоқалар ўрнатишга ўтилаётганидан далолат беради.

Совет Иттифоқи барча масалалар хусусида мулоқотга, мунозараларга, мақбул ечимларни қидиришга тайёр, жаҳон ҳамжамияти бундай масалаларни биргаликда ҳал этмай туриб, ялпи хавф-хатардан халос бўла олмайди ва тинч даврга бориш йўлини оча олмайди.

26 МАРТ — СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИ КУНИ

ИШОНЧ

Шаҳрисабз районидаги Энгельс номли колхоз меҳнаткашларининг йиғилишида хўжалик правлениесининг раиси К. Х. Ҳақбердиев Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари И. А. Каримовни СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатишни таклиф этди. Бошқа нотиқлар ҳам уни қўллаб-қувватладилар.

Йиғилиш Ислом Абдуғаниевич Каримовни 582-Шаҳрисабз территориал сайлов округидан СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатишга қарор қилди.

●

Наманагандаги 10-қурилиш тресги 5-қурилиш-монтаж бошқармаси коллективининг йиғилиши бўлиб ўтди. Катта прораб А. Сарқоров йиғилишда сўзга чиқиб, пардозловчилар бригадири Ж. Абдураҳмоновни СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатишни таклиф этди.

— Жўрабой Абдураҳмонов салкам йигирма беш йилдан бери коллективимизда меҳнат қилиб келяпти, — деди у. — Ўз тажрибасини ёшлар билан баҳам кўришга интилиш — бригада бошлиғининг асосий хусусияти бўлиб қолган. Иш даврида у қирқдан ортиқ кишига бинокорлик касбини ўргатди.

Таклиф этилган номзодни ишчилардан Р. Семенова, М. Сарқоров, У. Садриддинов ва бошқалар қўллаб-қувватладилар.

Йиғилиш бригадир Жўрабой Абдураҳмоновни 104-Наманган миллий-территориал сайлов округидан СССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатишга бир овоздан қарор қилди.

●

Шеробод районидаги Н. Муродов номли совхоз меҳнат коллективининг конференциясида ўн уч киши сўзга чиқди. Уларнинг ҳаммалари хўжалик бош зоотехниги А. Йўлдошевнинг СССР халқ депутатлигига 3-бўлим бошлиғи Ю. Рўзиев номзодини кўрсатиш тўғрисидаги таклифини якдиллик билан қўллаб-қувватладилар.

Сўзга чиққан нотиқларнинг барчаси номзоднинг фазилатларини таърифлаб бердилар. Конференция қатнашчилари 112-Термиз миллий-территориал сайлов округидан СССР халқ депутатлигига номзод қилиб Юсуф Рўзиевни кўрсатиш учун якдиллик билан овоз бердилар. (ЎзТАГ).

СЕНИНГ ЎРНИНГ, САФДА!

Запасдаги жангчилар республика биринчи йиғинининг қатнашчилари ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш муаммоларини муҳокама қилмоқдалар.

17 январь куни Чирчиқда очилган ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг ташаббуси билан ўтказилаётган йиғинда Афғонистоннинг алангали йўлларини босиб ўтган интернационалчилар иштирок этмоқдалар. Бу ерга партия ва совет ходимлари, министрлик ва идораларнинг раҳбарлари таклиф этилдилар.

Йиғиннинг очилишида таъкидлаб ўтилганидек, интернационалчи-жангчилар ҳарбий-ватанпарварлик клублари ва бирлашмаларини вужудга келтиришга фаол кўмаклашмоқдалар, бошланғич ҳарбий тайёргарликни ташкил этишга ёрдам бермоқдалар, мактаб ўқувчилари билан ишламоқдалар. 20 январгача давом этадиган йиғин қатнашчилари тажрибани ўртоқлашадилар, ёшлар билан ишлашни янада такомиллаштириш йўлларини белгилайдилар.

Йиғиннинг очилишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев, Қизил Байроқ орденли Туркистон Ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони, генерал-лейтенант И. В. Фуженко нутқ сўзладилар.

(ЎзТАГ).

• *Қиш фасли — иш фасли* •

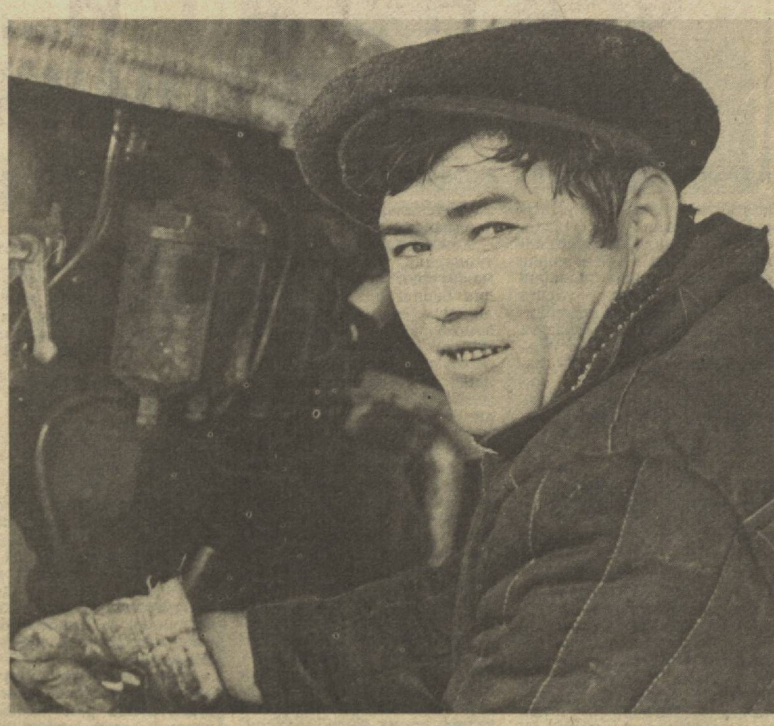

УЮШҚОҚЛИК БИЛАН

Техника — деҳқон қаноти. Буни яхши билган Ўрта Чирчиқ районидаги Ким Пен Хва номли колхоз деҳқонлари кўкламга пухта ҳозирлик кўрмоқдалар. Улар мавжуд техника воситаларини тезкорлик билан сифатли ремонт қилиб, старт чизиғига келтириб қўймоқдалар. Бугунги кунгача 30 дан зиёд селка, 15 та пахта териш машинаси ва бошқа техника воситалари мавсумга шайлаб қўйилди. Хўжаликнинг илғор механизаторлари Абдувоҳид Абдумўминов ремонтчилар ўртасидаги мусобақада олдинги сафда бормоқда.

Ерларга маҳаллий ўғит чиқариш, ихоб бериш, ариқ-зовурларни тозалаш ишлари ҳам қизғин олиб борилмоқда. Суратда: тракторчи Абдувоҳид Абдумўминов.

Б. АЛИМОВ фотоси.

• *Ижара пудрати — иқтисодий ислоҳот*

Хўжайин — биз, ўзимиз

Ғоя тасодифан туғилмайди. У секин-аста етилади ёки бирор сабаб билан юзага келади. Дўстлик районидаги «Октябрь 50 йиллиги» совхозининг ижара пудрати системасига ўтиб ишлашига сабаб — бу ерда янгиликни тезда илғаб олиш эди. Шуни мамнуният билан айтиш керакки, бу интилиш биринчи йилиёқ кўзланган самарани берди. Натижада хўжалик йиллик планни ортиғи билан бажарди. «Оқ олтин»нинг асосий қисми юқори сортларга сотилди. Хўш, янгилик хўжалик аъзоларига нима берди! Улар бундан қандай манфаат кўришяпти! Пахтакорларнинг янги режалари қандай! Жамоатчи мухбиримиз Ҳ. ТУЙМАНОВА колхоз аъзолари билан учрашиб, уларнинг бу борадаги фикрини олди.

Ш. ҲАҚҚУЛОВ, **бригада бошлиғи:** — Шунга амин бўлдикки, ижара давлат манфаати билан одамларнинг шахсий манфаатини бир-бирига туташтирар экан.

Бригадамиз ихтиёрига йил бошида уч йил муддатга 125 гектар ер ажратилди. Тўққизта оилавий звено ўз имконияти даражасида: бири — 10, бошқаси — 15, учинчиси — 20 гектар ер олди. Бригадамиз хўжалик дирекцияси билан шартнома тузган бўлса, ўз навбатида оилавий звенолар ҳам бригада билан келишди.

Ижара пудрати асосида ишлаш афзал эканини одамлар эътироф этишяпти. Шермат Қорабеков, Ҳасан Ўташов, Шомирза Исоқуловлар оилавий звеноси 31—32 центнерлик хирмон яратишди. Бригада бўйича ялпи ҳосилдорлик гектар ҳисобига 31 центнерни, жами пахта 400 тоннани ташкил этди. Ҳосилнинг 86 процентини машиналарда йиғиб-териб олдик.

И. БОБОЕВ, **совхоз бош иқтисодчиси:** — Ишлаб чиқаришни турли усуллар билан ривожлантириш мумкин. Бу сиёсий иқтисоддан ҳам маълум. Лекин ижара пудрати ўтган йили хўжалигимизга катта фойда келтирди. 118 нафар ижарачи билан шартнома тузилди. Шартнома дирекция ва ижарачилар ўртасидаги муносабатни мустаҳкамлади. 4360 гектар ер ижарачиларга бўлиб берилди. Йил мобайнида чигит экишдан тортиб, ғўза чопиғи, суғориш, ягана қилиш, культивация ўтказиш, пахтани йиғиб-териб олишгача бўлган харажатлар шартномада аниқ кўрсатилди. Харажат қанчалик оз бўлса, маблағ иқтисод қилинса, ижарачи биладики, тежаб қолинган сўм йил охирида унинг ўз чўнтагига тушади. Ижарага берилган сеялка, культиватор, пахта териш машинасига у ўз мулкидай қарайди, авайлайди. Сабаби, келаси йили ҳам худди шу техникадан унинг ўзи фойдаланиши керак.

Дала ишлари бошлангандан то йиғим-терим тугагунча бўлган даврда ижарачиларга ойлик маошларининг 70 ёки 80 проценти миқдорида аванс берилади. Ижарачи хоҳласа маошининг 20 процентини, хоҳласа эллик процентини олади, бу унинг иши.

Ижара пудратининг хўжалик учун афзал томони шундаки, иқтисодий зарар бўлмайди. Бўлган тақдирда ҳам ижарачиларга қўшимча ҳақ сифатида бериладиган фонддан ундириб, қоплаб юбориш мумкин. Бошқача айтганда, фойдаси ҳам, зарари ҳам ижарачининг зиммасига тушади. Ўтган йили 3 миллион 36 минг сўм соф фойда олишни мўлжаллагандик. Дастлабки ҳисоб-китобларнинг кўрсатишича, рақамлар асосан, мўлжалга эришишимизни кўрсатяпти. Бир оилавий звенонинг қўшимча даромади камида 2,5—3 минг сўмни ташкил этмоқда. Оддий механизаторнинг ойлик маоши 450—500 сўмга тенг келяпти.

Хуллас ижара пудрати ерга хўжайинлик ҳиссини қарор топдириб, ўз-ўзини мустақил бошқаришга қизиқиш уйғотади. Бу туйғу кўп нарса билан муштарак. Масалан, социал масалаларнинг ҳал этилиши миллион-миллион сўмларни талаб қилади.

Н. ҚАЮМОВ, **совхоз директори:** — Иқтисодчимизнинг фикрига юз фоиз қўшиламан. Чиндан ҳам халққа кўп нарса керак: уй-жой, мактаб, касалхона, ҳаммом. Барчасини муҳайё этишнинг ўзи бўлмайди.

Келаси йили совхоз марказида чойхона, профилакторий, 630 ўринли типовой мактаб биноларини қуриш планга киритилди. 25 квартирали уй-жой биноси лойиҳаси тасдиқланди. 20 квартирали уй-жой фойдаланишга топширилди.

Бугунги сонда:

● ИТТИФОҚИМИЗДА

Бутун мамлакат ёрдамга келганда (1-бет)

Фанга фидойилар керак (2-бет)

● РЕСПУБЛИКАМИЗДА

2-бет — Иқтисодий ҳуқуқлар, таъсирчанлигини оширишдан ҳар бир меҳнаткаш манфаатдор бўлсин

Ихтирочи — фан-техника тараққиётининг жадаллаштиришнинг актив қурувчиси

3-бет

Ишчи назорати тартиб-интизомни мустаҳкамлашга муносиб улуш қўшмоқда

Газета танқиди изидан: тадбирлар ишлаб чиқилди

4-бет

Давлат қораловчиси нуқтаи назаридан

Медицинага раҳбарлик бошқарувида янгича йўл синовдан ўтмоқда

● ЧЕТ ЭЛЛАРДА (3-бет)

ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

КПСС Марказий Комитети Идеология бўлимининг пропагандистлар группаси Ўзбекистонга келди. Унинг составида КПСС Марказий Комитети Идеология бўлими секторининг мудири, фалсафа фанлари доктори В. А. Саприкин, СССР Олий Совети Президиумининг катта референти, юридик фанлар кандидати Н. Г. Салишчева, СССР Фанлар академияси этнография институти секторининг мудири, тарих фанлари доктори С. А. Арутюновлар бор. Группа аъзолари «Қайта қуриш ва ҳозирги босқичда идеология ишининг долзарб муаммолари», «Сиёсий системани қайта қуриш», «СССРда миллатлараро муносабатлар ҳақида» деган мавзуларда лекциялар ўқишади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида давра суҳбати бўлди. Пропагандистлар группаси аъзолари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг масъул ходимлари, Тошкент области ва Тошкент шаҳри партия ходимлари, оммавий ахборот воситаларининг раҳбарлари, олимлар, комсомол ва касаба союз органларининг вакиллари билан учрашдилар. Рўй-рост, ишчанлик вазиятида қайта қуришнинг долзарб муаммолари ҳақида ошкора мулоқот бўлди, партия комитетлари ва партия ташкилотлари идеология ишини яхшилаш, ҳозирги босқичда оммавий ахборот воситалари фаолиятини кучайтириш билан боғлиқ бўлган ўткир масалалар кўтарилди. Сайловолди кампаниясининг боришига, «СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги СССР Қонунининг қоидаларига алоҳида эътибор берилди. Йиғилганларнинг кўпдан-кўп саволларига, шу жумладан мамлакатда ва регионда миллатлараро муносабатларга таллуқли саволларга батафсил жавоблар берилди.

Давра суҳбатида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Идеология бўлимининг мудири Ш. С. Зиёмов қатнашдилар.

Группа аъзолари республиканинг кўпгина областларига борадилар, меҳнат коллективларида бўладилар, партия ходимлари, идеология активлари билан учрашадилар.

(ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясида

ҲАЁТ ТИКЛАНМОҚДА

16 январь куни Арманистонга, яқинда табиий офат юз берган зонага КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг зилзила оқибатларини тугатиш комиссиясига бошчилик қилаётган Н. И. Рижков, комиссия аъзолари Н. Н. Слюньков, Д. Т. Язов, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Л. А. Воронин келдилар. Ленинакан аэропортида уларни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясининг аъзолари: Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. Г. Арутюнян, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Ю. П. Баталин кутиб олдилар.

Фожиадан сўнг 40 кундан кўпроқ вақт ўтди. Лекин ана шу даврда қутқариш ва тиклаш ишлари бир кун ҳам тўхтагани йўқ. Фалокат юз берган зонага бутун мамлакат кўрсатаётган ёрдам оқими ҳам бир кун тўхтагани йўқ. Ана шу кунларда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг комиссияси ҳам иш олиб борди. Бугун комиссия яна табиий офат марказига келди.

Ҳам туб аҳоли, ҳам барча иттифоқдош республикалардан келган минг-минглаб кишиларнинг оғир турмуши ва меҳнатини совуқ янада қийинлаштирмоқда. Аммо шаҳарда тикланиш аломатлари кун сайин кўпроқ кўзга ташланмоқда. Биринчи уйга пойдевор қўйилгани ҳақида хабар қилувчи лавҳа, палатка кинотеатрида дастлабки киносеанс ҳақидаги эълон, магазинга болалар аравачаси дастлабки туркуми келтирилгани ана шундан далолат бермоқда. Ҳаёт тикланяпти..

Комиссия аъзолари дастлаб Ленинакан болалар касалхонаси ёнида тўхтадилар. Вайроналар орасида бутун қолган бу иморатни маҳаллий аҳоли мўъжиза деб ҳисобламоқда. Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, Д. Т. Язов касалхона бўлимини кўздан кечирдилар, врачлар билан суҳбатлашдилар. Бош врач янгилик билан хурсанд қилди — туғруқхона бўлимида фалокатдан кейинги кунларда 78 чақалоқ дунёга келди. Палаталардан уларнинг жарангдор овози эшитилиб турибди. Шаҳарда стационар биноларда бешта поликлиника, иситиладиган палаталарда эса иккита поликлиника очилди. Қурувчилар «Россия», «Қозоғистон», «Арманистон» деб аталган учта медицина поезди учун темир йўл шахобчаси қуришга шошилмоқдалар. СССР соғлиқни сақлаш министри Е. И. Чазовнинг айтишича, дастлабки вақтда шу поликлиникаларнинг ўзи етарли бўлади.

Шаҳардан 8 миллион тонна вайрон бўлган қурилиш конструкцияларини ташиб кетиш керак. Лекин улар ахлатхоналарга олиб бориб ташланмайди, махсус ажратилган жойга тўпланади, бу ерда улардан яна фойдаланилади, қурилиш материалларига айлантирилади. Комиссия аъзолари шаҳар четида жойлашган ана шундай дастлабки улкан цехни кўздан кечирдилар. Машиналар комплексини бошқараётган операторлар улкан темир-бетон тўсинларни майдалаб, металл арматурани бир томонга ва шағални иккинчи томонга ажратмоқдалар.

Зилзилага қадар Ленинаканда қанча аҳоли бўлса, бу ерда ҳозир ҳам шунча одам яшамоқда. Кўнгиллиларнинг иш куни 12 соат давом этади, бу эса куннинг ёруғ вақтидан икки соат кўпроқ. Аммо қурилиш майдончалари ва бутун шаҳар табиий офат зулматига чўккан эмас, улар ёритилиб турилибди.

Комиссия аъзолари «Тарту» озиқ-овқат ва саноат моллари магазинида бўлдилар. Шаҳарда ҳозирнинг ўзидаёқ 100 га яқин савдо шахобчаси ишлаб турибди. Ҳамма магазинларда гўшт, сабзавот, нон, бошқа маҳсулотлари етарли. Завод ошхоналарида бепул овқат берилмоқда.

Ленинаканда саноат корхоналарининг 60 проценти вайрон бўлган эди. Ҳозир барча завод ва фабрикаларда собиқ ходимлардан қурилиш бригадалари тузилган. Баъзи заводлар дастлабки маҳсулот ишлаб чиқара бошлади. Лекин ҳозирги Ленинакан учун энг муҳими — йирик қурилиш базаси барпо этишдир. Картонларга Вологда, Череповец, Горький, Сиктивкар, Кострома... каби сўзлар ёзилган. Қурилиш отрядлари вақтинча стадиондаги вагончаларда яшамоқда, бир-икки ойдан кейин эса бутун техникани бир жойга тўплаб, шаҳарни тиклашнинг бош планига мувофиқ ўзларига ажратиб бериладиган районга ўтадилар. Қурилиш отрядларидан бири — Чувашстрой мутахассислари ҳозирнинг ўзидаёқ қурилишни авж олдирмоқдалар. Шимолий-Ғарбий қурилиш базаси яқинда Ленинаканнинг янги қуриладиган дастлабки иморати учун арматурали бетондан яхлит «ёстиқ» тупроққа ётқизилди. Комиссия аъзолари марказий кўчалардан бирида зилзилага бардошли уч қаватли уйлардан бутун бир кварталии қуришда Чебоксари қурувчиларига муваффақият тиладилар.

Ленинаканнинг Москва районида эса палаткада очилган мактабда дастлабки қўнғироқ чалинди. Турли районлардан 500 бола, шу жумладан олти ёшли болалар ўқишга келишди. Н. И. Рижков, комиссиянинг бошқа аъзолари билан бирга мактабни янги ўқув йилигача тиклаш мажбуриятини олган ленинградлик қурувчилар болаларни биринчи қўнғироқ билан табрикладилар.

«Электробитприбор» заводи ишчилари вайрон бўлган учта конвейердан бирини ишга солишлари учун ҳаммаси бўлиб тўрт ҳафта кифоя қилди. Комиссия аъзолари ана шу цехдаги йиғувчилар ҳузурида меҳмон бўлдилар. Заводнинг дастлабки маҳсулоти — электр дазмоллар эртага Ереванга ва бошқа шаҳарларга жўнатилади.

РСФСР Госстройи штабида шаҳарни тиклашда иштирок этаётган министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари билан суҳбат бўлиб ўтди. Биринчи навбатда болали аёллар уй-жой билан таъминланиши лозимлиги таъкидлаб ўтилди. Бу ерга йиғма уйлар, вагончалар келтиришни тезлатиш лозим. Бир қанча раҳбарларнинг эътибори нафақа бериш, иссиқ кийимларни тақсимлаш қониқарсиз ташкил этилганига қаратилди. Адолат қатъий қонун бўлиши керак. Муҳтожларнинг ҳаммасига ёрдам етиб бориши лозим. Ундан фойдаланиб қолишга ҳаракат қиладиган ҳар қандай кишини қаттиқ жазо кутади.

Комиссия аъзолари куннинг иккинчи ярмида Спитакка жўнаб кетдилар. Ер қобиғининг икки ёриғи кесишган жойга тўғри келган бу шаҳарни кўчириш лозим. Шаҳар бошқа жойда янгидан қурилади. Ҳозирча эса Спитак палаткаларда яшамоқда. Тобора кўпроқ одамлар меҳнат коллективларига бирлашяпти. Эрта тонгда шаҳардаги қурилиш техникасининг ғуруллаши бошқача янгради. Маҳаллий тикувчилик бирлашмасининг цехи ишлай бошлади. Комиссия аъзолари ишчи аёллар билан суҳбатлашдилар. Бу ерда ҳозирча 50 киши ишлаяпти. Улар кўрпа-ёстиқ жилдлари тикишмоқда. Бир вақтлар республикадаги энг катта бирлашманинг қолган 600 ишчиси асосий ишлаб чиқариш цехларини тиклаш билан банд. Тикувчилардан бири Лена Геворкян бутун мамлакатнинг ғамхўрлиги бошига кулфат тушган кишиларнинг қалбига қандай ҳарорат ва умид бағишлаётгани ҳақида ҳаяжонланиб гапирди.

Комиссия аъзолари Спитакдаги бошқа объектларда бўлдилар, нон маҳсулотлари комбинати цехларини тозалаш ишлари билан танишдилар, шаҳар штаби раҳбарлари билан амалий кенгаш ўтказдилар. Шу куннинг ўзидаёқ Кировакан аҳолиси билан учрашув ва суҳбатлар бўлиб ўтди.

Н. И. Рижков ва комиссия аъзолари Украина бинокорлари барпо этаётган дастлабки уй пойдеворига бетон ётқизишда иштирок этдилар. Пойдеворга авлодларга аталган хат жойланди. Рус, украин ва арман тилида ёзилган бу ҳужжатнинг тексти СССР халқлари қардошларча иттифоқини мустаҳкамлаш ғояси билан йўғрилган.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясининг аъзолари кечқурун Ереванга қайтиб келиб, архитекторлар уйида зилзиладан шикастланган шаҳарлар ва қишлоқларни тиклаш лойиҳалари билан танишдилар.

17 январда Ереванда республика партия-хўжалик активларининг йиғилиши бўлади, йиғилишда зилзила оқибатларини тугатиш ишлари қандай бораётганлиги ва шу билан боғлиқ долзарб вазифалар муҳокама қилинади.

(ТАСС).

• *Партия турмуши: идеология ва ҳаёт*

ХЎЖАЛИК ҲИСОБИ МАКТАБИ

КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашларнинг сиёсий ва иқтисодий ўқув системасини қайта қуриш тўғрисида»ги қарори асосида ўқув системасини тубдан қайта қуришга киришдик. Ишни, аввало, район партия комитети қошидаги сиёсий маориф кабинетини пропагандистлар ва ўқув ташкилотчиларига чинакам ёрдам кўрсатиш марказига айлантиришдан бошладик. Шунингдек, хўжаликлар ва йирик корхоналарда жамоатчилик асосида ишловчи сиёсий маориф кабинетлари ташкил этилди. Пропагандистлар ўзларини қизиқтирган адабиётлар, методик қўлланмалар ва навбатдаги машғулотларда фойдаланиш лозим бўлган бошқа материалларни шу кабинетлардан бемалол олишлари мумкин. Райком қошидаги сиёсий маориф кабинети жойлардаги мана шундай кабинетлар фаолиятини мувофиқлаштириб туради. Яъни, шу жойлардан ҳамма пропагандистларга методик тавсиялар, адабиётлар рўйхатлари мунтазам юборилади.

Пропагандистларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш борасида уларни қисқа муддатли область курсларига ўқишга юбориш ва район миқёсида семинарлар ўтказишга алоҳида эътибор берилмоқда. Эндиликда семинар машғулотларини қуруқ лекциялардангина иборат қилиб қўймай, мунозаралар, давра суҳбатлари тарзида ўтказиш одат тусига айланмоқда. Айниқса пропагандистларнинг очиқ машғулотларини ташкил этганимиз ўқув самарадорлигини оширишда катта роль ўйнамоқда.

Маълумки, иқтисодий ўқувлар таъсирчанлиги кўп жиҳатдан пропагандист кадрларга, уларнинг назарий савияси ва профессионал маҳоратига боғлиқ. Шу боис айланмоқда. Айниқса, пропагандистларнинг сифат составига қаратмоқдамиз. Айни пайтда сиёсий маорифда банд бўлган пропагандистларнинг ҳаммаси олий маълумотли. Жумладан, уларнинг 80 процентини коммунистлар, 40 процентини эса халқ хўжалиги мутахассислари ташкил этади.

Ўтган ўқув йилида 122 жойдаги партия сиёсий ўқуви машғулотларида 3946 киши, 171 жойдаги иқтисодий таълим мактабларида 4755 киши ўз назарий билимларини оширди. Кейинги ўқув йилининг ўзига хос хусусиятларидан бири шу бўлдики, сиёсий ўқув машғулотларига коммунистлар билан биргаликда партиясиз активлар ҳам жалб этилди. Янги ўқув йилида уларнинг сони 926 нафарга етди.

Ўзига билдирилган юксак ишончни сидқидилдан оқлаётган пропагандистлар районимизда кўпчиликни ташкил этади. Район марказий касалхонаси қошидаги сиёсий мактабда пропагандистлик қилаётган Г. Солиев, Карл Маркс номли колхоз пропагандисти М. Бадалбоев, сиёсий семинар раҳбари, пропагандист М. Ҳосилов шулар жумласидан. Изланувчан пропагандистларимизнинг меҳнатлари муносиб тақдирланмоқда. Масалан, ўтган йили М. Ҳосилов стол устига қўйиладиган медаль билан мукофотланди. М. Бадалбоевнинг номи эса область партия комитетининг «Ҳурмат китоби»га ёзилди.

Шу билан бирга иқтисодий таълим мактаблари фаолиятида бир қатор камчиликларга ҳам йўл қўйилмоқда. Жумладан, қишлоқ хўжалигида банд бўлган меҳнаткашларнинг жуда оз қисми — 33 процентигина иқтисодий ўқувга жалб этилган, холос. Улар икки ўқув йили давомида битта курсни ўрганадилар. Бизнингча, иқтисодий таълимнинг бу қуйи звеносига икки йиллик эмас, балки бир йиллик курсларни татбиқ этиш ҳамда камида икки йилда бир марта барча колхозчиларнинг иқтисодий ўқув машғулотларида қатнашиш имкониятини яратиш лозим. Ҳолбуки, иқтисодий таълимдан бутун хўжалик, ҳар бир меҳнаткаш манфаатдордир. Шундай экан, янгича шароитда ишлашга ўтишдан олдин ҳар бир меҳнаткашнинг сиёсий ва иқтисодий билими шу кун талаби даражасида бўлишига эришиш керак.

Н. ҚЎЙЧИЕВ,
Бувайда район партия комитети идеология бўлими мудири.

Республиканинг бир куни

АРЗОН ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛИДАН

«Андижаноблагропромстрой-1» қурилиш бирлашмаси 12-кўчма механизациялашган колоннаси ходимлари «Москва» колхозида қурган коттежларга оилалар кўчиб киришди. Бу уйлар арзон ва шинам бўлганлигидан, уларда яшаётган кишилар мамнун бўлишмоқда.

Механизациялашган кўчма колонна коллективи бу хўжаликда илк бор оммавий равишда керамзит бетондан фойдаланди. Шу қурилиш материалидан 26 та шинам уй қурилди. Улар анча арзон, зилзилага чидамли, қиш фаслида иссиқни узоқ вақт сақлайди, ёзда эса анча салқин бўлади.

Ҳар бир коттежнинг ер участкаси, қўшимча бинолари бор. Келин-куёвлар ва ишлаб чиқариш илғорлари ана шу янги уйларнинг эгалари бўлишди.

КУНЖАРАДАН СУНЪИЙ СУТ

● Қўқон ёғ-мой комбинатида сунъий сут тайёрлаш қувватлари беш баравар кўпайди. Бу ерда кунжарадан оқсил пастаси ишлаб чиқарадиган иккинчи технологик линия ишга туширилди.

Ҳақиқий сут ўрнини босадиган бу маҳсулотни олиш технологиясини Ўзбекистон Фанлар академиясининг Ўсимлик моддалар химияси институтининг олимлари корхона мутахассислари билан биргаликда ишлаб чиқишди.

Ҳозир оқсил пастаси Жданов номли совхозда бузоқларни боқишда ҳақиқий сут ўрнида ишлатилмоқда. Бундан чорвадорлар мамнун бўлишмоқда: бузоқлар тез семирмоқда. Бунинг устига янги маҳсулот туфайли 30 тоннадан ортиқ сутни тежаб қолдилар.

— Ҳамма жойда оқсил пастасини қўлланиш, — дейди комбинат директори Ю. Ёқубов, — Фарғона хўжаликларининг ўзидагина минглаб центнер табиий сутни тежаб қолишга имкон беради.

(ЎзТАГ).

Жамиятимиз совет фани кейинги йилларда бир қатор йўналишлар бўйича суръатни сусайтираётганлигидан, жаҳон даражасидан орқада қолаётганлигидан ҳақли равишда ташвишланмоқда. XIX партия конференциясида сифат жиҳатидан янги илмий потенциални яратиш тўғрисидаги масала қўйилганлиги ҳам бежиз эмас. Хўш, нима учун шундай бўлди?! Назаримда инсон ролига, олим шахсиятига, унинг истеъдодига етарли баҳо беролмаслик фанимизга анчагина зарар етказди. Шунинг оқибатида ахлоқий нормалар бузила бошлади.

Мени ҳамма вақт бир нарса: нима учун шоирларнинг, ёзувчиларнинг, рассомларнинг, бошқа бир қатор ижодий соҳа вакилларининг ҳаммуаллифлари йўқ (тўғри, истисно тариқасида ниҳоятда кам учрайди), деган савол қийнаб келади. Мен бу ҳақда таниш академикдан сўраганимда, у ҳеч қандай шубҳага ўрин қолдирмай, жавоб берди:

— Санъатда, адабиётда истеъдод, табиат ато этган белгилар бўлиши керак. Бир сўз билан айтганда, кишининг фақат ўзига хос қобилияти бўлиши зарур. Албатта, фанда, ҳам истеъдодсиз янги сўз айтолмайсан. Аммо, нима учундир, олим меҳнати кўпроқ коллектив меҳнатига боғлиқ деб ҳисобланади...

Бу фикрга қўшила олмайман.

Менинг фикримча, фанда ҳаммуаллифлик масаласи олимлар ўртасидаги муносабатларнинг энг муҳим омилларидан бири. Мукофотларга, совринларга тақдим этишаётганда, илмий ишларни ва мақолаларни нашрга тайёрлашда шу пайтгача бу тўғрида оғиз очмасликни афзал кўришади. Шу билан бирга айнан ҳаммуаллифлик чинакам олимлик фазилатига эга бўлмаган жуда кўплаб кишиларга катта фанга «ёриб кириш» имконини берди. Уларда шундай фазилат бўлмаса-да, бироқ қўлларида катта ҳокимият бор.

Турли даражадаги бошқарувнинг кўплаб ходимлари ҳаммуаллифликдан илмий даражалар ва унвонларни олиш учун фойдаландилар. Фанга «ўртача»лар, ундан паст қобилиятли кишилар кела бошлади. Ҳақиқий олимлар ана шу оқимга қўшилиб кетдилар. Илмий мактаблар ўз қиёфасини йўқотиб қўйди. Фанга шунчаки «бегоналар» кириб қолганидан ташқари, бундай кадрлар кўпайиб, улар ҳокимиятни ўз қўлларига олгач, унинг тараққиётини бошқа йўлга (яхши маънода эмас!) буриб юбора бошладилар. Бу — моддий воситалар, асбоб-ускуналар етишмаслигига нисбатан кучлироқ таъсир этди.

ФАНДАГИ... «ЖЎРОВОЗЛИК»

Ҳаммуаллифликнинг маънавий ва иқтисодий зарарлари ҳақида

Илмий «ишлаб чиқариш» ўзига хос шундай хусусиятга эгаки, тадқиқотчиларнинг миқдори ҳам, уларнинг асбоб-ускуналар билан таъминлангани ҳам, ишларни ташкил этиш ҳам кўпинча иккинчи даражали роль ўйнайди. Биринчи ўринга кадрларнинг сифат кўрсаткичлари — уларнинг қобилияти, билимдонлиги ва хабардорлиги, амалий кўникмаси қўйилади. Биринчи даражали таъминот эса, илмий меҳнатнинг асосий қуроли бўлган интеллект фаолиятини кучайтиради, холос.

Илмий ғоялар — фаразлар ва концепциялар, назария ва принциплар докладларда, мақолаларда, монографияларда, ихтироларда, тажриба нусхаларида ўзининг моддий ифодасини топади. Бундай маҳсулотнинг сўзсиз хусусияти унинг бошқаларникидан ўзгачалиги, янгилиги билан белгиланади. Лекин, фаннинг асосий маҳсулоти — кашфиётдир.

Афсуски, бизда олим меҳнатига баҳо беришда кўпинча сифат эмас, эълон этилган ишларнинг миқдори устунлик қиляпти. Ҳамма мақоланинг мақоладан фарқи борлигини тушунса-да, шундай бўляпти. Йирик монография ёки кўп йиллик тадқиқотларнинг самараси бўлган, янги натижалар ва муаллиф ўйлари билан суғорилган ҳисобот — бошқа гап. На илмий, на амалий аҳамияти йўқ, жуда кўплаб ҳаммуаллифлар имзо чеккан, кенгайтирилган тезисларни уларга солиштириб бўладими? Бироқ, баҳолашнинг мавжуд мезонларига кўра, эндиликда уларнинг олим қилган ишлар салмоғидаги аҳамияти бир хилдир.

Шу боис эълон қилинган ишлар миқдорини кўпайтириш учун ҳозир чинакамига «кимўзар» мусобақаси кетяпти. Ҳокимиятга эга айрим олимлар — илмий-тадқиқот институтлари директорлари, бўлим ёки лабораториялар мудирлари эълон қилган ишлар миқдорини кўриб ҳайратдан ёқа ушлайсан. Улар йилига ўнлаб илмий ишларни бажаришар экан! Ахир шунча ишларни кўчириб чиқишнинг ўзига вақт ҳам, куч ҳам етмайдику! Шундай экан ғояларга бало борми?! Бечора Альберт Эйнштейн тўлиқ бўлмаган ўттизта ишнигина эълон этолган холос. Ёки ўнта асари чиққан Ленин мукофоти лауреати В. Новожиловни олайлик. Улар тўрт юзлаб, беш юзлаб илмий иши босилган муаллифларга тенглаша олармидилар?! Турғунлик даври бу тоифадаги олимлар учун гуллаб яшнаш, борган сари нуфузлари ошиш йиллари бўлди.

Ёш олимнинг, қандайдир кичик илмий ходимнинг бундай олимларнинг зич сафидан ўтиб, журнал саҳифаларидан жой олишига имкон йўқ эди. Тўғри, у илгари сурган ғоя пичоққа илинса, кўпчилик эътиборини тортса, унга мойиллик билдириб, ўз давраларига олишган. Аммо кашфиёт муаллифининг фамилияси сўнгги дақиқада авторлар рўйхатидан тушиб қолган... ҳоллар ҳам бўлган. Буларнинг ҳаммаси оддий воқеа деб ҳисобланилган. «Бегоналар» йўлини тўсиш учун бутун бошли система ишлар эди. Булар — ишни, албатта, дастлабки муҳокамадан ўтказиш, тақризга бериш, экспертиза актлари, илова хатларидир. Уларсиз биронта мақола, ҳатто қандайдир конференция ёки илмий семинардаги нутқларнинг тезислари ҳам кўплаб тўсиқларга дуч келиб ўтолмасди.

Ҳаммуаллифликнинг барча турларини, шу жумладан, мажбурлик орқасида розилик берилган ҳаммуаллифликни оқлаш учун, ҳозирги замон фанида ҳамма нарсани якка-ёлғиз кишилар эмас, балки коллективлар ҳал қилади, деган фикрни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашди. Кўпгина туташ муаммоларни ҳал этиш турли мутахассислар куч-ғайратини бирлаштиришни талаб қилади, деган тезис чала олимлар учун жуда қўл келарди. Бундайлар анчагина бўлгани учун «коллективчилик» (салбий маънода), кўкларга кўтарилди. Фандаги маъмурлар институтлар директорлиги ёки бўлинмалар раҳбарлигини эгаллаб олиб, коллективларда яратилган деярли барча ишларни «ўзлариники» қилиб ола бошладилар. Қўл остиларида ишловчи кишилар меҳнатига ўз имзосини чекиш норма бўлиб қолди. Биргаликда ёзилган бўлса яхши-я, лекин уникини биров ёзиб берган бўлса-чи?!

Бундай практиканинг маънавий зарари жуда катта. У кўпгина олимлар ўртасида ўжар, қайсар деб ном орттиргандан кўра, яхшиси амали сендан катта бошлиқни ҳаммуаллифликка ёзиб қўйган, сендан буни талаб қилаётган кишиларни қўллаб-қувватлаган, кимгадир мақола ёзиб берган маъқул, деган қатъий ишончни туғдирди. Ҳа, шундай қилмасанг, умуман бемалол ишлашга қўйишмайди. Шу тариқа фаннинг маънавий ҳаётидан ошкоралик, самимийлик, ҳаққонийлик каби хислатларни аста-секинлик билан емира бошладилар. Натижада шуҳратпарастларга кенг йўл очилди. Мослашиш, хушомадгўйлик, ҳайбаракаллачилик маҳорати қадр топа борди.

В. И. Ленин ўзининг 1914 йилдаёқ нашр этилган «Социализмнинг яна бир йўқ қилиниши» асарида шундай деб ёзган эди: «Эски революциядан бурунги Россияда олимларни иккита катта лагерга: министрликка мослашувчи олимлар лагерига ва мустақил олимлар лагерига бўлиш ҳукм сурар эди, шу билан бирга министрликка мослашувчи олимлар деганда тўғридан-тўғри сотқин ёзувчилар ва буюртма билан асар яратувчилар кўзда тутилар эди».

Нақадар аччиқ бўлмасин, шуни тан олиш керакки, бугунги кунда ҳам олимнинг қадри кўпинча унинг фанга қўшган ҳиссаси билан эмас, балки амали, унвони билан ўлчанмоқда. Олимларнинг бюрократик курсига чатишиб кетиши рўй берди, бу тадқиқотлар йўналиши мавзусига таъсир этяпти. Кўпинча энг истиқболли ва муҳим долзарб ишлар эмас, аксинча шахсий манфаатларни қондирадиган, янги амал курсисидан дарак берувчи ишлар афзал кўрилмоқда.

Фанда шахснинг роли ниҳоятда буюкдир. Шубҳасиз, унинг ғояларини амалга ошириш, пировард натижаларга эришиш жуда катта ҳам интеллектуал, ҳам моддий ресурсларни, меҳнатни ташкил этишнинг коллектив шаклларини талаб қилади. Бу ўринда ҳеч қандай зиддият йўқ. Муаллифлик, муаллифлик ҳуқуқи, ғоянинг ҳақиқий, муаллифга, у амалдорми ёки оддий илмий ходимлигидан қатъи назар, сақлансин, деяпмиз холос.

Кишилар гарчи умумий мақсадлар ва манфаатлар йўлида бирлашган бўлсаларда, барибир бир хилда фикрлай ва ишлай олмайдилар. Йигирма киши бир вақтнинг ўзида «Эврика!» деб хитоб қила олмайди.

Очиқ айтайлик: фақат фанда эмас, балки ишлаб чиқаришда ҳам, турли министрлик ва идораларда ҳам ҳар хил даражадаги мукофотларга номзодлар тавсия этилаётганда ўзгалар шуҳратига шерик бўлишни истовчи анча-мунча кишилар чиқиб қолади. Мақола ва ихтироларга алоқаси йўқ раҳбар ўртоқларга, ўзингизни ҳаммуаллифликка қўшманг, деган даъватлар ҳеч кимга таъсир қилмаяпти. Лекин аҳвол ҳам ўзгармаяпти.

Академик Б. Патоннинг фикрича, фанда «ўртача»ликка қарши курашиш учун, бошланишга илмий багажига, илмий ишларининг умумий миқдорига қараб эмас (умуман, уни қоидадан чиқариб ташлаш керак), уларнинг сифатига, бошқалар томонидан фойдаланилишига қараб баҳолашни жорий этишни синаб кўриш керак. Шунингдек, тақдим этилган ва қабул қилинган патентлар миқдори, ихтиро учун олинган авторлик гувоҳномалари, илмий конференцияларда, семинарларда, кенгашларда, мажлисларда, турли илмий жамиятларда сўзга чиқиш учун қилинган таклифларни ҳам ҳисобга олиш лозим. Олимнинг қарашлари қанчалик қизиқарли, унинг ғоялари қанчалик оригинал бўлса, у шунчалик кўп таклифнома олиши, махсус адабиётларда унинг ишларига жуда кўплаб ишора қилишлари ҳаммага маълум. Хуллас, принципда баҳолашни ўзгартиришга истак бўлса бас, мезонлар топилади.

Ҳаммуаллифлик ва сохта олимлик муаммоларининг тугуни чигал. Бироқ ечиш мумкин. Биз бир-биримизга талабчанликни қанчалик кўп оширсак, фанимиз тараққиёти йўлига узоқ вақт ва жиддий равишда халақит бериб келган ўнқир-чўнқирларни, харсанг тошларни тезроқ йўқ қилишга муваффақ бўламиз.

В. ЯЦКОВ,
профессор, иқтисод фанлари доктори.
Киев.

(«Социалистическая индустрия», 1989 йил 15 январь).

• *Редакция почтасидан*

САЛОМ, 1990 ЙИЛ!

Марғилон ипак комбинати 1-тўқув корхонасининг 80 нафар ишчиси айни кунларда 1989 йилнинг март ойи ҳисобига меҳнат қилишяпти.

Колективда беш йиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажариш, фақат сифатли маҳсулот тайёрлаш учун социалистик мусобақа қизғин тус олган. Меҳнат беллашувида ғолиблик қилаётган Л. Сидорова ва М. Маҳмудовалар смена топшириқларини муттасил ошириб адо этиб, ҳамкасбларининг ҳурмат-эҳтиромига сазовор бўлишмоқда. Бу пешқадам тўқувчилар куни-кеча 1990 йилнинг сентябрь ойи ҳисобига маҳсулот топшира бошладилар.

Ҳ. ОРИПОВ.

ҚУВОНЧ

Оқдарё районининг Даҳбед посёлкасида икки қаватли, йигирма оилага мўлжалланган шинам турар жой биноси фойдаланишга топширилди. У асосан уч ва тўрт хонали квартиралардан иборат бўлиб, барча шароитлар муҳайё.

Бинони 160-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колоннанинг Бахтиёр Қўзиев, Ҳалима Исомиддинова, Виктор Енин етакчилигидаги бригадаларнинг аъзолари қисқа муддатда сифатли қуришди.

Т. ШОМИРЗАЕВ.

Бутуниттифоқ аҳолини рўйхатга олиш давом этмоқда

● Тошкент областининг шаҳар ва қишлоқларида аҳолини рўйхатга олиш уюшқоқлик билан ўтказилмоқда. Якунлар ҳисоблаш участкаларидан инструкторлик участкаларига, у ердан рўйхатга олиш бўлимларига юборилятпи. Сўнгра бу маълумотлар область статистика бошқармаси ҳузуридаги ҳисоблаш марказида электрон машиналар ёрдамида қайта ишлаб чиқилаётир.

Суратда: область статистика бошқармаси ҳисоблаш марказининг инструктор назоратчиси Р. Агабалова (чапда) ва А. Бахтиёрова қабул қилинган маълумотларни кўздан кечирмоқда.

Б. АЛИМОВ фотоси.

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ

ЛОТЕРЕЯГА... ПОРТФЕЛЬ

Мактаб ўқувчиларининг бешта портфелини тўрт юз нафар ўқувчига бўлиб бериш мумкинми? Газетхон бу қандай бачкана савол бўлди, дея ажабланади, холос. Шаҳрисабз районидаги Жомий номли мактаб педагоглари эса бу саволга жавоб беришди. Чунки, улар бу вазифани жуда жўн йўл билан ҳал қилишди: лотерея ўйини ташкил қилишди, омади юришган беш нафар ўқувчи янги портфелларнинг эгаси бўлди. Дафтарларни тақсимлашда ҳам шундай қилишга тўғри келди. Дафтар қандай тақсимланганлигини айтадиган бўлсак, ҳайратдан ёқангизни ушлайсиз: ҳар бир ўқувчига... бир яримтадан дафтар тўғри келди.

Мироқи қишлоқ матлубот жамияти мактабни ўқув қуроллари билан ана шундай таъминлаяпти. Кўп нарса — ручкалар, китоблар, кўргазмали қуроллар етишмайди.

— Болаларимиз елкаларига жилд осиб, кўпинча эса китобларини қўлтиққа қистирганча дарсга шошиладилар, — дейди мактаб директори Абдукарим Жумаев. — Мактабда ўқиётган 800 боладан фақат ярмигина ҳақиқий портфелларга эга. Ўқитувчилар ҳам, ота-оналар ҳам бу нарсалар қаерда бўлса, ўша ердан ташиб келишмоқда.

Биз ҳикоя қилаётган мактабнинг ўзига хос битта хусусияти бор: у Қашқадарё областининг юксак тоғ бағрига жойлашган. Бу ерга ёз ойларида ҳам келиш анча қийинлигини айтадиган бўлсак, қиш фаслида болаларнинг ҳам, катталарнинг ҳам аҳволи не кечишини тасаввур қила оласиз. Шундай қилиб, Ғилон қишлоғи болалари ўқув йили охиригача мактабга портфелсиз ва дафтарларсиз қатнашлари аён бўлиб қолди.

Қишлоқ матлубот жамияти ходимлари мактаб муаммолари билан кўп қизиқишмайди, улар товар обороти планини бажарсалар бўлгани. Ўқувчиларга керакли ашёларни қидириб овора бўлишнинг нима ҳожати бор, зотан, кооператорлар бу ишдан бир тийин ҳам фойда олмайдилар-да! Мактабда самарали таълим беришни уюштириш учун бевосита мутасадди бўлган райондаги кишилар бу ишга қандай қарашаркин?

В. ШУМАЙЛОВ,
ЎзТАГ мухбири.

СССРда ихтирочилик фаолияти тўғрисидаги Қонун лойиҳаси — умумхалқ муҳокамасида

МАСЪУЛИЯТ БЎЛМАГАЧ

Мамлакатимизда қайта қуриш қизғин давом этаётган, барча корхона ва ташкилотлар тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтаётган пайтда СССРда ихтирочилик фаолияти тўғрисидаги Қонун лойиҳасининг эълон қилиниши фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ва ихтирочиларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилиш йўлидаги муҳим ишдир.

Чунки, ҳозирги пайтда амал қилаётган ихтирочилик бўйича Низом ва кўрсатмалар шу куннинг талабига мос келмай қолди. Унда корхона ва хўжаликлар коллективларининг ихтирони татбиқ қилишдан манфаатдорлиги деярли ўз аксини топмаган. Зотан, ихтирочиликнинг ўзи кўп жиҳатдан қоғозбозликка айланди. Кўп янгиликлар фақатгина гувоҳнома ва хизмат бурчи билан боғлиқ ихтироларни рағбатлантириш ва пул мукофоти олиш учунгина қилинадиган бўлиб қолди. Шунинг учун ҳам мамлакатимиз ихтирога талабномалар олиш ва қайд қилинган ихтиролар сони бўйича дунёда олдинги ўринларнинг бирида турса-да, техника тараққиёти кўп соҳалар бўйича ривожланган капиталистик мамлакатларга нисбатан орқада.

Шу нуқтаи назардан янги Қонунга кўра, ихтиро автори ҳам маълум миқдорда иқтисодий масъулият сезади. У иложи борича ҳаётий, татбиқ қилиниши реал бўлган ҳамда катта иқтисодий самара бера оладиган ихтиролар яратиш учун ҳаракат қилади.

Янги Қонун лойиҳасини ўқир эканмиз, унда ҳам айрим етишмовчилик ва камчиликлар борлиги кўзга ташланади.

Қонун лойиҳасининг 13-модда 6-бандида «Ихтиро учун талабнома: патент бериш тўғрисидаги аризани; ихтиронинг тасвири ва формуласини; зарурат бўлган тақдирда чизмалар ва бошқа тушунтирувчи материалларни, рефератни ўз ичига олган бўлиши керак», дейилган. Лекин бу ҳужжатлар қайси тилда ёзилиб, тақдим қилиниши лозимлиги кўрсатилмаган. Шу пайтгача қарор топган тажрибага асосан ихтиро учун талабнома ҳужжатлари рус тилида ёзилиб келинди. Менимча, бу тартиб янги Қонун кучга киргандан кейин ҳам ўз кучини сақлаб қолади. Бу эса рус тилини яхши билган ихтирочилар учун бирмунча устунликни таъминлайди. Шуни қайд этиш зарурки, ихтиро формуласини тўғри, кенг қамровли ва баландпарвоз, ялтироқ таърифларсиз тузиш учун рус тилини нафақат билиш, балки уни чуқур эгаллаш талаб қилинади. Лекин қишлоқ ихтирочиларининг ҳаммаси ҳам рус тилини пухта билади, деб бўлмайди.

Корхоналарда, колхозларда ва совхозларда яратилаётган ихтироларни ўз вақтида саводли ҳужжатлаштириш учун бу ишни ҳар томонлама пухта бажарадиган мутахассислардан иборат муваққат коллективлар тузиш мақсадга мувофиқдир. Шунинг учун лойиҳанинг 2-модда, 4-бандини **«Маъмурият, жумладан, техникавий ечимларни конкурс асосларида ишлаб чиқади, ишлаб чиқилган ва ихтирочилар томонидан таклиф қилинган ечимлар учун ўз вақтида ихтирога талабнома ҳужжатларини тайёрлайди, шу мақсадда муваққат коллективлар тузиш йўли билан ихтирочилик фаолиятини ташкил этишнинг самарали методларини қўллайди»**, деб ўзгартиришни таклиф қиламан.

Яна бир муҳим масала. Бу — техник ечимни ихтиро сифатида қайд қилиш масаласи. Амалдаги Низомга кўра, қўшимча тушунтиришлар талаб қилинмаганда талабнома ВНИИГПЭга бориб тушгандан кейин 6 ой мобайнида ҳал қилинар эди. Энди эса лойиҳада бу муддат шунчалик чўзиб юборилганки, айрим техник ечимлар қабул қилиниб, жорий этилгунга қадар актуаллигини йўқотиб қўйиши мумкин. Шу билан бир қаторда янги техник ечимни ишлаб чиқаришга татбиқ этувчи корхона ва коллективларнинг манфаатдорлик томонларини ҳам номаълум муддатга орқага суради.

Чунончи, лойиҳага асосан ихтирога талабноманинг дастлабки экспертизаси 18 ой давом этади. Талабнома эса (17-модда) у берилгандан кейин 18 ой ўтгандан сўнг расмий бюллетенда эълон қилинади. Ихтирони патент экспертизадан ўтказиш учун яна 12 ой сарфланади. Уни ихтиро сифатида расмийлаштиришга яна 6 ой керак. Буларга ихтиронинг янгилигини инкор қилмайдиган 12 ойгача бўлган муддатни қўшсак, техник ечим яратилгандан то ихтирога патент олингунга қадар 4 йил ўтар экан. Тўғри, бу орада талабнома берилгандан 18 ой ўтгандан сўнг 4 йил муддатга вақтинчалик ҳуқуқий муҳофаза берилади.

Аммо 46-моддадан кўриниб турибдики, авторга пул мукофоти фақатгина ихтирога патент берилгандан кейин тўланади. Қолаверса, ҳамма аниқлашлар ҳам шунча муддатга орқага сурилади. Масалан, айтайлик, шудгорлашнинг янги усули бир шу ихтиро билан боғлиқ совхознинг маълум миқдордаги даласига татбиқ қилинди. Фараз қилайликки, энди бу янги усул ихтироси учун талабнома жўнатилди. Майли, бу усул уч ярим йилдан сўнг оқибатда ихтиро, деб тан олинсин ва унга патент берилсин. Энди ихтиронинг уч йил олдинги иқтисодий самарадорлигини аниқлашни тасаввур қилиб кўрингчи? Қолаверса, бу ихтиронинг иқтисодий самарадорлиги аниқлангандан кейин 3 йил мобайнидаги давлат статистик ҳисоботларига ҳам ўзгартириш киритишга тўғри келади. Демак, ҳар йилги ихтиролар самарадорлиги ҳисоботининг ҳақиқийлиги объектив равишда таъминланмайди. Шунинг учун ҳам ихтирога талабнома қабул қилиб олинган кундан бошлаб, патент бериш ёки бермасликка қарор қабул қилингунга қадар бўлган муддат ҳар қандай ҳолда ҳам (қўшимча маълумотлар ва тушунтиришлар талаб қилинган ҳоллар бундан мустасно) бир йилдан ошмаслиги керак.

Лойиҳанинг 47-моддасида «Мукофот пулини ўз вақтида тўламаганлиги учун корхона ва жамоат ташкилоти авторга ўтказиб юборилаётган ҳар бир кун учун тўланиши лозим бўлган маблағнинг бир проценти миқдорида пеня тўлайди», дейилади. Бунда «ўз вақти» деб ихтиро фойдаланилган йилдан кейинги 3 ой тушунилади (46-модда, 6-банд). Шуни ҳам ҳисобга олиш керакки, айрим ҳолларда ҳисоб-китоб ва келишиш анча қийин кечади ва иш судгача бориб етади. Бундай пайтда 3 ойлик муддат ичида мукофотни тўлаш ҳамма вақт ҳам мумкин бўлавермайди. Шунинг учун ҳам 47-моддани **«Мукофот пулини ўз вақтида тўламаганлиги учун корхона ва жамоат ташкилоти шу қонундан келиб чиқадиган ва асосланган узрли сабаблар бўлмаган тақдирда авторга ўтказиб юборилаётган ҳар бир кун учун тўланиши лозим бўлган маблағнинг бир проценти миқдорида пеня тўлайди»**, деб таърифлаш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Умуман олганда, СССРда ихтирочилик фаолияти тўғрисидаги янги Қонун лойиҳаси ҳозирги кун талаблари асосида тайёрланган. Унда, айниқса ихтиро авторининг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга катта аҳамият берилган. Бу Қонун маълум тузатишлардан сўнг кучга киргандан кейин мамлакатимизда фан-техника тараққиётини жадаллаштириш ва халқимиз фаровонлигини оширишда ижобий роль ўйнаши шубҳасиздир.

Ҳ. АСОМОВ,
Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетининг бош мутахассиси, техника фанлари кандидати.

Қишлов соз ўтмоқда

Чорвадорлар ҳаётида энг муҳим синов — қишлов давом этмоқда. Албатта, уни муваффақиятли ўтказиш учун яхши тайёргарлик кўриш лозим. Жониворлар асраладиган жойлар иссиқ, ёруғ бўлиши, механизация воситалари бенуқсон ишлаши керак. Энг муҳими, чорвадорлар меҳнат активлигини ошириш, уларнинг кўнгилли дам олиши учун ҳам қулай шароитлар яратиб бериш зарур.

Сирдарё область Пахтакор районидаги «Самарқанд» совхози сут-товар фермасида бунга катта эътибор беріляпти. Бу ерда социалистик мусобақа намунали йўлга қўйилган. Яқинда мусобақа якуни чиқарилди. Меҳнат беллашувида коммунист Баҳодир Анқоев ғолиб, деб топилди. Пешқадам чорвадор ўз боқимидаги 150 дан ортиқ бузоқни меҳр билан парваришламоқда. Натижада жониворлар кунига 500—600 граммдан семиряпти.

Суратда: илғор чорвадор Баҳодир Анқоев.

Ў. ҚЎШВОҚОВ фотоси

Ишчи назорати фош этади

АЪЗОЛИКДАН ЧИҚАРИЛДИ

Хўжалик ҳисобидаги савдо бўлими директори А. Темиртаев «Чимқўрғон» совхози ишчи назоратчиларини жуда совуқ қарши олди. Савдо точкаларидаги тартиб-интизом, аҳолига савдо хизмати кўрсатиш маданияти билан қизиққан ишчи назорати группаси аъзоларини магазинларга қўймаслик ҳақида дангал кўрсатма берди. Назоратчилар раҳбари Б. Султоновнинг масала моҳиятини тушунтиришга уринишлари кор қилмади. Аксинча директор қўполлик қилишгача борди

Директорнинг қайсарлик қилиши бежиз эмас, албатта. Ҳар ким ҳам ўзи раҳбарлик қилаётган коллектив фаолиятидаги мавжуд «қинғир ишларнинг қийиғини» чиқаргиси келавермайди. Ҳатто у кишини совхоз касаба союз комитети йиғилишига чақирганларида ҳам боришни лозим топмади.

Яқинда касаба союзлари Сирдарё область Совети президиуми бу нохуш ҳолни адолатли муҳокама қилди. Ишда йўл қўйган камчиликлари, ишчи назоратчилари фаолиятига тўсқинлик қилгани, уларнинг обрўйига путур етказгани учун А. Темиртаев касаба союз аъзолигидан чиқарилди. Фориш район матлубот жамияти раҳбарлигига бу ҳақда хабар қилиниб, унинг ўз вазифасида қолиш-қолмаслиги ҳақидаги масалани қараб чиқиш тавсия этилди.

— Афсуски, ишчи назоратчиларининг фаолиятига йўл бермаётган раҳбарлар ҳали анчагина, — дейди касаба союзлари область Совети секретари, ишчи назорати оператив группалари раҳбари Г. Агламова, — Жиззах шаҳар саноат савдоси, «Промстройматериали»нинг ишчилар таъминоти бўлими каби ташкилотлар ҳам ишчи назоратчиларини тан олгилари келмаяпти.

Областда ташкил этилган дастлабки оператив группалар ишчи назоратчиларининг актив фаолиятлари савдо, умумий овқатланиш тармоқлари ҳамда маиший хизмат кўрсатиш ходимларини ҳушёр торттириб қўйганлиги рост. Қисқа фурсатда улар томонидан 200 дан зиёд ноёб молларни яшириб қўйиш, харидорлар ҳақидан уриб қолиш ва бошқа хилдаги кўнгилсиз ҳоллар аниқланди. Оқолтин районидаги К. Саидов мудирлик қилаётган навбатчи магазинда 412 килограмм гўшт «кимларгадир» асраб қўйилган экан. «Фарғона» совхоз-техникумида жойлашган 6-магазинда эса назоратчилар ҳужжатсиз 50 қоп шакар борлигини аниқлашди. Жиззах шаҳридаги 4-магазинда (мудири Эгамбердиева), ишчилар таъминоти бўлимига қарашли «Универсам»да (мудири Эшонқулов) 500 сўмликдан зиёд ноёб мол, 29-озиқ-овқат магазинида эса 40 банка кофе, 4 қути сариёғ яшириб қўйилганлиги аниқланди. Бундай воқеалар Пахтакор районидаги Н. Эшонов ҳамда М. Ўроловлар мудирлик қилаётган 1-, 6-озиқ-овқат магазинларида, Ғаллаоролдаги 7-магазинда ҳам маълум бўлди.

Ишчи назоратчилари маиший хизмат кўрсатиш тармоқларидаги айрим ходимларнинг қинғир ишларини фош этмоқдалар. Жумладан, Жиззахдаги 6-тикув цехида 66 сўмлик 6 та буюртма, Ҳ. Олимжон номли совхоздаги тикув цехида эса 48 сўм 90 тийинлик 8 буюртмага квитанция ёзилмаганлиги аниқланди. Бундай фактларни яна кўплаб келтириш мумкин.

Айтмоқчимизки, фақат меҳнаткашлар манфаатини кўзлаб ҳаракат қилаётган ишчи назорати группалари аъзолари савдода тартиб-интизомни мустаҳкамлашга муносиб улуш қўшмоқдалар. Афсуски, областнинг Дўстлик, Мирзачўл, Гулистон, Ильич районлари, Учтепа пахта тозалаш заводи, Жиззах аккумулятор заводи каби қатор коллективларнинг касаба союз комитетлари ишчи назорати группаларини ташкил этишга ўта юзаки муносабатда бўлмоқдалар. Ишчи назоратчилари меҳнат коллективларининг умумий йиғилишларида сайланмаётганлиги туфайли ташкил этилаётган айрим группалар ҳам фақат қоғоздагина мавжуд. Кўпгина коллектив ишчи-хизматчилари ҳатто шундай назоратчилар борлигини билишмайди. Бундай назорат яхши йўлга қўйилмаган жойларда аҳолига савдо, умумий овқатланиш ва маиший хизмат кўрсатиш тармоқлари ишидаги нуқсонлар камаймаётир.

ВЦСПС Президиумининг савдо, умумий овқатланиш ва маиший хизмат кўрсатиш корхоналари фаолияти устидан ишчи назоратини кучайтириш борасида қабул қилган қарорини бажариш касаба союз комитетларининг муҳим вазифаси бўлиши зарур.

Б. САТТОРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ХУШХАБАРЛАР

● Гулистон райони марказида 50 ўринли шифохона қурилиб ишга туширилди. Уни 2-«Агропромстрой» трестининг 47-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колоннаси қурувчилари бунёд этишди.

Ю. АБДУАЛИМОВ,
почтальон.

● ИЛЬИЧЕВСКДАГИ Коммунизм кўчасида икки қаватли бино фойдаланишга топширилди. Унинг биринчи қаватида чойхона, иккинчи қаватида эса маҳалла комитети идораси жойлашди. Бино маҳалла аҳли томонидан ҳашар йўли билан қурилди.

С. ҲАСАНОВ,
Андижон области

● ЛЕНИНГРАД районидаги Энгельс номли колхозда 640 ўринли маданият саройи қурилди. Уни 96-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колонна қурувчилари бунёд этишди.

Х. ВАЛИЕВ,
Сариқўрғон.

Текинхўрга шафқат йўқ

Ортиқча билетингиз борми?

ТОШКЕНТ ТЕМИР ЙЎЛ ВОКЗАЛЛАРИДА ОЛИБСОТАРЛИК ҚИЛАЁТГАН УЧАРЛАР ХУСУСИДА

— Қаршига ортиқча билетингиз борми?

— Топилади.

— Қанчадан?

— От билан туя бўлармиди? Ўн беш сўм-да.

— Ахир, билетнинг баҳоси 8 сўм-ку, инсоф қилинг, ука.

— Ўйланмай олаверинг, ҳозир бундан ҳам қуруқ қоласиз... Кассада билет йўқ.

Дарҳақиқат, Тошкент темир йўл вокзалларида бундай билет савдосига тез-тез гувоҳ бўласиз. Аҳвол шундай экан, бу номаъқулчиликларни бартараф этиш учун Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси Тошкент бўлинмаси раҳбарлари қандай ишларни амалга оширмоқда?

— Тўғри, — деб сўз бошлади йўловчиларга хизмат кўрсатиш Тошкент темир йўли дирекцияси бошлиғи И. Файзуллаев. — Бундай салбий ҳолатларни таг-томири билан қўпориб ташлаш учун жамоатчилик ташкилотлари билан ҳамкорлик қиляпмиз. Ревизорлар темир йўл милицияси ходимлари билан тез-тез рейдлар ўтказишмоқда. Рейдларда темир йўл билетларини чайқов баҳоларида пуллаётган кишилар аниқланмоқда.

Б. Аҳмедов Қарши шаҳри Попова кўчасидаги 20-уйда истиқомат қилади. У Қарши станциясида ишлайди, сиртдан Тошкент халқ хўжалиги институтида ўқийди. Яқинда у Тошкент — Қарши 66-поездига иккита билетни чайқов нархида 15 сўмдан пуллаётганида қўлга тушди. Текшириб кўрилганда унинг ёнидан бир эмас, яна 4 та ортиқча билет топилди.

Ажабо, Т. Азимов меҳнатсиз даромад орттириш дардида Ғазалкентдан Тошкентга келиб билетфурушлик қилибди. У Ғазалкент шаҳридаги нон заводида ишлайди. Қўлида Тошкент — Андижон 636 ва 60-поездларга баҳоси 7 сўм турадиган беш дона билет. Уялмай-нетмай ҳар бирини йўловчиларга 15 сўмдан пулламоқда. Д. Абдуллаев ҳам бел оғритмай пул топишда устаси фаранглардан экан. У Андижон шаҳар Улуғбек кўчасининг 53-уйида истиқомат қилади. Андижондаги 43-автомобилларга техник хизмат кўрсатиш устахонасида ишлайди. 668-Андижон—Тошкент (Наманган орқали) маршрути бўйича қатновчи поездга нархи 4 сўм турадиган билетни 10 сўмдан пуллаётган пайтда қўлга олинди. Текширилганда унинг ёнида устама баҳода пуллаш учун яна 3 дона шундай билети бор эканлиги маълум бўлди.

Билетфурушлик дардига ҳатто айрим аёллар ҳам мубтало бўлишаётир. Н. Ғафурова Тошкўмир шаҳридаги Панфилов кўчасининг 59-уйида истиқомат қилади. Ҳеч қаерда ишламайдиган бу аёл баҳоси 4 сўм турадиган билетларнинг ҳар бирини 15 сўмдан пуллаётганида қармоққа илиниб қолди. Инсофсизликни қаранг. Бўлмаса, билетни тўрт баравар ортиғи билан пуллармиди?

Яқинда бўлиб ўтган Ўзбекистон ССР Олий Советининг IX сессиясида темир йўл кассалари олдида навбатлар камаймаётгани, чайқовчилар эса даста-даста билетлар билан олиб-сотарлик қилаётгани қаттиқ танқид қилинди. Меҳнаткашлардан темирйўл маъсул ходимларининг аҳоли талабига бефарқ қараётганликларидан ғазабланиб ёзилган шикоятлар келиб турибди.

— Кассада йўқ билет олибсотарларнинг чўнтагида бўларкан, — деб ёзади Хўжайли районида истиқомат қилувчи Т. Ортиқбоев. У ўз хатида «Жанубий» темирйўл вокзалида Урганчгача 12 сўм турадиган билетни 20 сўмга олганини куйиниб баён қилибди.

Қорақалпоғистон АССР Амударё районида яшовчи Ҳ. Худаёров бундай деб ёзади:

— «Жанубий» темир йўл вокзалига кирдик. Одамлар кассалар олдида тирбанд. Урганчга билет йўқ. Шу пайт ёнимизга бир йигит келиб, қаерга боришимизни сўраб қолди. Билет топиб беришини айтди. Ўша куни бир дона билетни 25 сўмга олганимиз жуда алам қилди, қўли эгри учарларнинг додини ким беради».

Тошкентдаги темир йўл вокзалларига кирамиз. Залларда «Огоҳ бўлинг чайқовчи» деган ёзувли расмларга кўзимиз тушади. У расмларда билетфурушликни касб қилиб олган текинхўрларнинг қиёфаси акс эттирилган.

Ҳақли савол туғилади. Хўш, қандай қилиб уларнинг қўлига ортиқча билетлар тушиб қолмоқда? Балки улар кассирлар билан ҳамкорлик қилишаётгандир? Бу саволларга Тошкент темир йўл бўлинмаси йўловчиларга хизмат кўрсатиш дирекцияси катта ревизори Н. Тўлаганхўжаев шундай деб жавоб берди:

— Ҳақиқатан текин даромад илинжида иш тутаётган айрим кассирлар учраб турибди. Яқинда кассалардаги аҳволни текшириб чиққанимизда бунинг гувоҳи бўлдик. «Жанубий» вокзал кассири Л. Ефимованинг фаолияти текширилганда, у ишлаётган кассада 58 сўм 37 тийин ортиқча пул борлиги аниқланди. У қатъий жазоланди, ишдан бўшатилди. Шунингдек, Тошкент «Марказий» вокзали ҳарбий кассаси сотувчиси О. Замешева ҳам енгил даромад орттириш йўлига кирганлиги учун ишдан четлатилди. Унинг кассасидан 39 сўм 53 тийин ортиқча пул чиқди. Бу пуллар билетфурушларнинг «ҳожати»ни чиқариш, устама нарх қўйиш эвазига топилганлиги кўриниб турибди.

Тармоқ ходимлари орасида тартиб ўрнатишдан манфаатдор бўлмаган кишилар учраб қолаётганлиги ачинарли ҳолдир. Юқорида номлари тилга олинган билетфурушлару қўли эгри кассирларни аниқлашда темирйўлчиларнинг ўзлари жонбозлик кўрсатаётганлигини таъкидлаб ўтиш ўринли бўлади. Қонунбузарларнинг фаолиятига ички ишлар органлари муносиб баҳо беришлари табиий. Лекин бу ҳол қачонгача давом этаркин?

Эътироф этиш керакки, кейинги пайтларда кассалар олдидаги навбатларни камайтириш мақсадида талайгина ишлар амалга оширилди. 1988 йилнинг ўзида 2 миллиондан ортиқ билет йўловчиларнинг уйига элтиб берилди. Ёз фаслининг ўзида мамлакатимизнинг турли шаҳарларига 36 та қўшимча поезд жўнатилди. Тошкент, Чирчиқ каби шаҳарлардаги 16 та йирик саноат корхоналарида йўловчилардан билет учун 21 мингтадан ортиқ буюртма қабул қилинди.

Аҳолига кўрсатилаётган хизмат савиясини кўтариш бугунги куннинг муҳим талабларидандир. Шундай экан, Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси темир йўл вокзалларидаги маънавий муҳитни соғломлаштириш ҳақида астойдил қайғуриши керак. Шундагина юқоридаги каби хунук ҳодисаларга барҳам берилади.

Д. ҚИРҒИЗБОЕВ.

Дунё овози

КПСС Марказий Комитетининг Совет Иттифоқи Коммунистик партиясидан СССР халқ депутатларини сайлаш масаласига бағишланиб Москвада ўтказилган Пленуми якунлари чет эл оммавий ахборот воситаларининг диққат марказида турибди.

ЭНГ КАТТА СИЁСИЙ ВОҚЕА

Мамлакат тарихида ҳали бунга ўхшаш Пленум бўлмаганлиги, унинг кун тартиби авж олдирилган қайта қуриш жараёнлари, совет жамиятини демократиялаш сиёсий системани ислоҳ қилишнинг бевосита натижаси сифатида юзага келди, деб таъкидланмоқда.

Социалистик мамлакатлар матбуоти КПСС Марказий Комитети Пленуми ҳужжатларини кенг ёритмоқда. «Жамиятнинг ташкил этувчи ва жалб этувчи кучлари», «Янги масъулият даражаси учун», «Аниқ натижалар — баҳо беришда асосий мезон» — ЧССР газеталари Пленум материалларини шундай сарлавҳалар остида босиб чиқарган.

Польшанинг «Штандар млодих» газетаси СССРда бошланган сайлов кампанияси ўзининг бир қатор янги жиҳатлари билан ажралиб туради, деб ёзади. Депутатликка номзодларнинг кўпчилиги КПСС бошланғич ташкилотлари томонидан ёпиқ овоз бериш йўли билан ниҳоясига етган демократик мунозаралар давомида кўрсатилди. Худди шу принцип янада юксакроқ даражаларда ҳам тўла амал қилди. Сайловда эски анаъаналардан воз кечилганлиги ўз олдига совет жамиятини демократиялаш вазифасини қўйган қайта қуриш жараёнининг хизмати эканлиги шубҳасиздир.

Лондонда чиқадиган «Гардиан» газетаси Пленум СССР халқ депутатлигига номзодлар кўрсатганлигини уқтириб, бу маросим ўзининг юксак демократик руҳи билан ажралиб турганлигини уқтиради. Лондоннинг бошқа бир «Таймс» газетаси КПСС Марказий Комитетининг Пленумда қабул қилган «Партияга, совет халқига Мурожаатномаси» КПСС нинг сўнгги вақтлардаги энг муҳим сиёсий ҳужжатларидан бири бўлди», деб ёзади. «СССРдаги ҳозирги сайлов кампанияси, — деб таъкидлади Ғарбий Германия телевидениеси, — мамлакат ҳаётида энг катта сиёсий воқеа эканлиги шубҳасиздир. Мамлакатнинг бутун тарихида илк бор депутатлар корпуси кенг демократик негизда юзага келади».

(ТАСС).

СОЦИАЛИСТИК МАМЛАКАТЛАРДА

● ВЬЕТНАМ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАСИ. Хоабинь ГЭСи ВСРда Совет Иттифоқининг техник ёрдамида қурилаётган йирик иншоотлардан биридир. Совет мутахассислари билан ёнма-ён вьетнамлик ишчи ва инженерлар меҳнат қилишмоқда.

Суратда: бу ёш ишчи Совет Иттифоқида пайвандчи касбини эгаллаган.

А. ШОГИН фотоси
(ТАСС).

Яхши ният далили

Салют садолари янгради, байроқлар ҳилпиради, одамлар бир-бирларининг қўлларини сиқиб кўришдилар. Ангола Халқ Республикаси Куба интернационалист жангчиларига раҳмат айтди. Жангчиларнинг 450 кишидан иборат биринчи группаси 10 январь куни ватанига учиб кетди. Бир кун кейин эса яна минг нафар ҳарбий хизматчи денгиз орқали Озодлик оролига жўнаб кетди.

Ирқчи Жанубий Африка Республикасининг агрессиясини даф этишда ёрдам берган Кубанинг 50 минг кишилик ҳарбий контингенти 1991 йил 1 июлга қадар Африкадаги бу мамлакатдан чиқиб кетиши лозим. Ўтган йилнинг 22 декабрида БМТнинг Нью-Йоркдаги қароргоҳида имзоланган Ангола — Куба битимида худди шу нарса кўзда тутилган. Ўша пайтда Ангола, Куба ва Жанубий Африка Республикаси ташқи ишлар министрлари битим туздилар, бу битим Хавфсизлик Кенгашининг 435-резолюциясида баён қилиб берилган БМТ планига мувофиқ Намибияга мустақиллик беришга йўл очади. Ана шу икки ҳужжатдаги қоидаларни амалга оширишни шу йил 1 апрелдан бошлаш белгилаб қўйилган. Лекин Ангола Халқ Республикаси билан Куба ҳукуматлари яхши ниятни намойиш этиб, кубалик 3 минг интернационалистни муддатидан илгари олиб чиқиб кетишга қарор қилдилар.

Гавана Анголанинг қонуний ҳукуматининг илтимосига мувофиқ 1975 йилдаги ташвишли кунларда, Жанубий Африка Республикасининг армияси ва унинг УНИТА ҳамда ФНЛА тўдаларидаги қўғирчоқлари Луандага бостириб келаётган пайтда бу мамлакатга ёрдам юборди. Кубаликлар ёрдамида ҳужумни қайтаришга муваффақ бўлинди. Аммо Претория режими қуролли ҳаракатларни тўхтатмади. Жанубий Африка Республикаси УНИТА каллакесарларига ҳар томонлама мадад бериб, 1981 йилда Анголанинг жанубий районларини босиб олди.

Совет — Америка муносабатларидаги ижобий силжишлар туфайли дунёда ўзаро мақбул оқилона қарорлар асосида боши берк кўчадан чиқиш йўлини излаш тенденцияси қарор топа бошлади. Худди шу тенденция Африканинг жануби-ғарбий қисмидаги вазиятда ҳам акс этди. Шуниси диққатга сазоворки, ўткир музокаралар регионадаги аҳволни бартараф этиш тўғрисида Нью-Йорк битимини имзолаш билан тугалланиши учун иккала буюк давлат дипломатия йўли билан кўп куч сарфлади.

Жанубий Африка Республикаси Намибия территориясидан Анголага қарши агрессия учун плацдарм сифатида фойдаланди. Намибияга мустақиллик берилиши Куба қўшинларини Ангола Халқ Республикасидан олиб чиқиб кетишга имконият яратади.

Шундай қилиб, Африканинг жануби-ғарбида вазиятни сиёсий йўл билан нормаллаштиришнинг мураккаб механизми ишлай бошлади. Бу механизм тўхтаб қолмаслиги учун барча манфаатдор томонлар қабул қилинган қарорларни оғишмай бажаришлари талаб этилади. Кубанинг 3 минг ҳарбий хизматчисини Анголадан муддатидан илгари олиб чиқиб кетиш (улар 15 январгача олиб чиқиб кетилади) — икки дўст давлатнинг вазиятни тинч бартараф этишга ёрдам беришга тайёр эканлигининг далилидир.

А. ПРОСВЕТОВ.
(ТАСС).

ДЕМОГРАФИК ПОРТЛАШ ДАВРИ

Янги йил бошланганидан хабар берган соат бонги Хитойда таҳликали янгради: мамлакатда демографик портлаш даври бошланди. «Цзинцзи Жибао» газетаси ХХРдаги демография муаммосини мана шундай шарҳлади.

Демография муаммосининг кескинлашуви сабаблари кўп. Аҳолининг туғилиши кескин кўпаядиган навбатдаги давр бошланиб, шу асрнинг охиригача давом этиши шу сабабларнинг энг муҳимларидан биридир. Чунончи, 1962—1975 йилларда мамлакатда 360 миллион бола туғилди, уларнинг кўплари шу йилдан бошлаб никоҳ ёшига етади. Кўрилаётган маъмурий ва иқтисодий чораларга қарамай, мамлакатда туғилиш муттасил кўпайиб бормоқда.

Иқтисодий сабаблар ҳам шу жараённи келтириб чиқармоқда. Қишлоқда хонадон пудратининг жорий этилиши, товар экономикасининг ривожланиши деҳқонларни оила аъзоларини кўпайтиришга ундайди — ишчи қўллар керак. Хитой матбуотининг ёзишича, деҳқонлар болани кўпайтиришдан тийилишдан кўра, пландан ташқари чақалоқ туғилганлиги учун жарима тўлашни афзал кўрадилар. Мамлакат қишлоқларида кўпинча чақалоқларни рўйхатдан ўтказмаслик одати кенг тарқалмоқда. Ҳозир Хитойда салкам 780 миллион деҳқон бор. Башарти туғилиш келгусида ҳам шундай ривожланаверадиган бўлса, аср охирига бориб мамлакатнинг қишлоқ аҳолиси 1 миллиард кишидан ошиб кетади, шаҳарлар ҳам қўшиб ҳисоблангандa мамлакат аҳолиси жами 1,32 миллиард кишига етади. Бу — мамлакат боқиши мумкин бўлган 1,2 миллиард аҳолидан анча кўпдир. Бунча аҳолини боқиш ва кийинтиришнинг иложи бўлмай қолиши мумкин.

Ҳозирги Хитойда «Бир оила — бир бола» кампанияси фаол ўтказилмоқда. «Цзинцзи Жибао» газетаси аҳолини планли туғиш сиёсатига қатъий риоя этиш муҳимлигини чуқур тушуниб олишга чақиради.

(ТАСС).

«Совет Ўзбекистони» материаллари изидан

«АНДИЖОН НЕГА ЧЕКИНМОҚДА»

Газетамизнинг 1988 йил 236-сонида шундай сарлавҳа остида танқидий мақола эълон қилинган эди. Мақола юзасидан ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ АГРОСАНОАТ КОМИТЕТИДАН қуйидагича жавоб хати олинди:

— Мақола республика Давлат агросаноат комитети ва Андижон область агросаноат комитети мутахассислари томонидан биргаликда муҳокама қилинди ва унда келтирилган фактлар тасдиқланди. Муаллифлар областнинг пахта тайёрлашда орқада қолаётганининг сабабларини очиб ташлаганлар.

Областдаги қолоқликнинг асосий сабабларидан бири шундаки, бу ерда пахтага ажратилган майдонлар республикамизнинг бошқа областларидагига қараганда анча кўп. Жами экин майдонларининг 71 процентида пахта етиштирилаётир. Бу кўрсаткич Балиқчи районида 77,6, Олтинкўл ва Москва районларида — 75,2 ва 75,1 процентни ташкил этади. Областда алмашлаб экиш 62,2 процентга, жумладан, пахтабеда алмашлаб экиш 46,5 процентга ўзлаштирилган, холос.

Алмашлаб экишни жорий этишдаги сусткашлик ернинг ҳосилдорлигини пасайтирибгина қолмай, агротехник тадбирлар самарадорлигининг камайишига ҳам сабаб бўлди. Кейинги икки-уч йилдан бери областда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг ғўзанинг районлаштирилган ва истиқболли навларини экиш тўғрисидаги қарори бажарилмаяпти. Андижон области ҳақиқий маънода нав синаш участкасига айланиб қолди. Кўпнавлилик пахтачиликда салбий ҳодисадир.

1988 йилнинг ўзида областда ўн хил ғўза нави ўстирилди. Асосий майдонларда ғўзанинг АН —402 (23,5 процент), Андижон —9 (11,6 процент), Тошкент —1 (17,2 процент), Андижон —13 (14 процент) навлари етиштирилди. Андижон ва Пахтаобод районларида ғўзанинг бешта, Олтинкўлда тўртта нави экилди. Ўтган йили Олтинкўл, Ленин ва Марҳамат районларида ғўзанинг истиқболли ҳисобланган Андижон —13 нави экилди. Лекин бу навнинг агротехникаси етарли равишда ишлаб чиқилмаганлиги сабабли у кечки бўлиб қолди. Чунончи, бу навнинг суғориш муддатлари ишлаб чиқилмаганлиги туфайли жойларда тупроқнинг етарли намлиги таъминланмади. 70 процент майдондаги ғўзаларнинг вилт касаллигига йўлиққанлиги, жумладан 20 процент майдон юқори даражада касалланганлиги ҳам қолоқликка олиб келди.

Ҳозирги пайтда бу камчиликларни тугатиш йўлида муайян ишлар қилиняпти. Айниқса, селекциячилик, уруғчилик ишлари кучайтирилиб, илмий муассасаларнинг ғўзанинг тавсия этилаётган янги навлари юзасидан масъулиятини ошириш ҳақида низом тайёрланяпти.

Шу йилдан бошлаб барча уруғчилик агрономлари Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетига аъзо қилинади. Уруғчиликнинг сифатини яхшилаш бўйича қўшимча тадбирлар ишлаб чиқилди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ:

— «Андижон нега чекинмоқда» мақоласида областдаги пахтачиликнинг аҳволига холисона ва тўғри баҳо берилган.

Маълумки, ўз вақтида амалга оширилган кузги шудгор ҳар гектар майдондан олинадиган ҳосилни 4—5 центнерга кўтарди. Муаллифлар андижонлик пахтакорларни тўғри танқид қилишганки, улар ҳар йили теримни декабргача кечиктириб юбориб, муҳим агротехник тадбирни ўз вақтида ўтказмайдилар. Бу ўз навбатида бошқа агротехник тадбирлар, жумладан, маҳаллий ва минерал ўғитлардан фойдаланиш, бегона ўтларга қарши кураш, тупроқда намнинг тўпланишига, экиш олдидан бўладиган тайёргарликка салбий таъсир кўрсатади.

Ўтган йили ҳаво ҳарорати ўта юқори даражага етгани йўқ. Республикамизнинг бошқа жойларида ҳосилни сақлаб қолишга эришилди. Шунингдек ўрта ярусдаги ҳосил ҳам асралди. Андижон областида эса ўрта ярусдаги ҳосил нишоналарининг тўкилишига фақат иссиқ эмас, агротехникага риоя этилмаганлиги ҳам сабаб бўлди. Аввало ўсимликнинг зичлиги таъминланмади, кўллатиб суғорилди, устига-устак азотли ўғитлар кўп ишлатилди. Буларнинг барчаси ғўзанинг ғовлаб кетишига, ҳосил нишоналарининг тўкилишига, ўсимликнинг касалликларга ва қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши бардошлилигининг пасайишига олиб келди.

Кўпинча республикамизнинг бошқа областларига олимлар таклиф этиб турилади. Лекин кейинги уч-тўрт йил ичида Андижон областида пахтачиликни ривожлантиришга ёрдам беришга олимлар чақирилмаяпти.

Муаллифлар Андижон областида уруғчилик ўз ҳолига ташлаб қўйилганини кўтариб, тўғри иш қилишган. Ҳақиқатан ҳам кўпгина уруғчилик хўжаликлари ачинарли аҳволда. Алмашлаб экиш жорий этилмаган, минерал ва органик ўғитлардан фойдаланиш нормалари ва суғориш режимига амал қилинмайди, кўчатларнинг жойлашиши ҳали кўнгилдагидек эмас. Майдонларда ўсимлик гоҳ зич, гоҳ сийрак. Эндиликда уруғчилик масаласида қуруқ сўздан амалий ишга ўтиш вақти келди. Уруғчилик сифатини, уни тайёрлашни яхшилаш керак.

Биласизми...

✦ **Испанияда мамлакат граждан гвардиясида хизмат қилиш мардликнинг анъанавий рамзларидан бири ҳисобланади.** Шундай бўлса-да, яқинда 149 хотин-қиз унда хизмат қилишга рухсат олишди. Франциянинг «Пуэн» журнали ёзишига қараганда, улар 8 минг номзод орасидан танлаб олинган бўлиб, аввалига фақат гвардия бўлинмаларининг маъмурий ва медицина хизматлари ишида қатнашадилар.

✦ **Учувчилар... Японияга американча «экспорт»нинг фойдали қисмига айланди.** Япониянинг тўртта етакчи авиакомпанияси 80 та американлик учувчи ва экипажнинг бошқа аъзоларига катта маош таклиф этиб, уларни ўзларига оғдириб олишди. Чунончи АҚШда йилига 125 минг доллар олган учувчи Японияда 167 минг доллар маош олиши мумкин, деб ёзади «Ю. С. ньюс энд Уорлд рипорт» ҳафталиги.

✦ **Машҳур американлик адиб Айзек Азимовнинг ҳисоб бўйича навбатдаги 403-китоби босмадан чиқди.** Адибнинг ўзи бу воқеани шундай шарҳлади: «Гиннес рекордлари китоби» шоҳидлик беришича англиялик детектив романлар муаллифи Агата Кристи 500 дан ортиқ китобни нашр этган. Лекин шуни таъкидламоқчиманки, ҳали ҳеч ким менчалик кўп мавзуда шунча кўп китоб ёзмаган...»

Айзек Азимов келаси йили 70 ёшга тўлади. У 40 йилдан буён Нью-Йоркдан ташқарига чиқмай яшамоқда. Космик парвозлар тафсилотларини ипидан игнасигача кўрсатган адиб баландлик ва олис масофадан қўрқади. У фақат бир марта самолётда учганлигини тан олган. Ҳозир Айзек Азимов «Немесис» шартли ном остидаги навбатдаги илмий фантастик романи устида ишламоқда.

✦ **Нюрнбергдаги ихтиролар кўргазмасида 220 ихтирочининг 300 дан ортиқ ечими намойиш этилмоқда.** Жанубий Корея ихтирочиларининг қизиқарли ечимлари кўпчилик эътиборини ўзига тортяпти. Шулардан бири чақалоқлар учун мўлжалланган «музикали йўргак»лардир. Агар йўргак ҳўл бўлиб қолса, унда оҳанг янграйди.

✦ XXI аср мобайнида Ер юзи аҳолиси икки ҳисса ортиб, 10 миллиард кишини ташкил этади.

• *Янги шеърлар*

Ибройим ЮСУПОВ.

ОҒОЧ

Шундоққина жар ёқасида
томирларин тошларга тираб,
гўё бўйин чўзиб қуёшга
ёлғиз оғоч ўсар гуркираб.
Куйдиролмас ёз нафаслари,
қиш юкига бераркан бардош,
ҳатто тошлар кўчганида ҳам
эгилмайди синмас бу оғоч.
Қолганимда жар ёқасида,
тушганида бошимга бало,
билагимга куч берди оғоч,
ҳам бенаво қалбимга наво.
Кўрганимда ҳар маҳал уни
бир мўъжиза яралар
тенгсиз —
қайтганидай адашган дарё,
тирилгандай ўлаётган денгиз.

УЧ ЎҚ

(Афсона)

Овчининг бўз боласи ўйнар тойдай,
какликнинг оҳ-ноласи келар сойдан.
Ўйнай туриб, кўради қуш уясини,
кўради, илон чиқар пастқам жойдан.

Шаппа босар, нари отар илонни,
буни кўриб турган каклик қувонди,
Шу пайт садо келар тўқай ичидан,
гўё тўқай бирдан сўйлаб юборди.

«Мардлик қандоқ ярашур эр кишига,
сийловига сенга уч ўқ берайин,
отдим дегин душманингни кўрганда,
отдим дегин, ўшал заҳот ер тишлар.

Кўринганга сирин айтган ботирмас,
дуч келганни отиб қонга ботирма,
агар айтиб қўйсанг сирни бировга,
минг отдим де, ўқинг асло отилмас».

Хуллас бола учта ўқни олипти,
ўйлаб-нетмай белбоғига солипти,
тўқайзорда ўйнаб юриб бир куни
бир жўраси билан айниб қолипти.

Жўраси қўл қовуштириб турмади,
овчи бола кўнгли ўксиб, увлади.
«Отдим» деди синган тишин тупуриб,
ёв жўраси жар бошидан қулади.

Шундоқ қилиб ўтди неча ёз, қишлар,
бир сулувга боғланди бир боқишда,
аммо йўлин тўсди бошқа бир йигит,
«Отдим» деди, зумда у ҳам ер тишлар.

Кўнгил очиб бўлармиди хотинга,
хотин ҳам ёв, ёвликни ҳам қотирар,
мастлигида сирин айтди, сўнгги ўқ
минг бор« отдим» деса ҳамки отилмас.

Кун сайин у не балога тўқинди,
жим эшитар уйда хотин дўқини,
аллақачон тилдан гуллаб қўйганди —
отолмас ҳеч энди сўнгги ўқини.

Қорақалпоқчадан Шавкат РАҲМОН таржимаси.

• *Янгиликдан хабарингиз борми?*

ХОСИЯТЛИ БИРЛАШУВ

Аҳолига тиббий ёрдам кўрсатиш борасида хайрли ишга қўл урилди. Шу йил бошидан Тошкентнинг Октябрь районидаги барча медицина муассасалари бирлашиб фаолият кўрсатишга киришди. Биз мамлакатда тўртинчи бўлиб ана шундай янгиликни қўллаяпмиз. Ходимларимиз аввалроқ иш бошлаган Киев, Ленинград ва Кемерово шаҳарларига бориб, тажриба орттирдилар. Бирлашишдан асосий мақсад меҳнаткашларга медицина хизмати кўрсатиш савиясини янада ошириш имкониятларимиздан тўлиқ фойдаланиш, муҳими, саломатликни муҳофаза қилиш ва мустаҳкамлашдан иборат.

Ҳозир районимизда соғлиқни сақлаш бўлими бартараф этилган. Бошқарувчилик билан банд кишилар ўз мутахассисликлари бўйича иш билан таъминландилар. Натижа ёмон бўлмайдиган кўринади. Хомчўтларга қараганда, медицина ходимларига бериладиган ойлик маошлардан 9 минг сўм иқтисод қилиш мумкин экани аён бўлди. Шунингдек, район бўйича сарф-харажатлар тежалади. Илгари касалхоналар билан поликлиникалар ўртасида ўзаро боғланиш деярли йўқолиб бораётган эди. Райондаги 20 га яқин медицина фанлари доктори, профессор ва юқори малакали мутахассис бевосита поликлиникаларда белгиланган кунларда аҳолини қабул қилмоқдалар. Илгарилари медицинага оид турли йиғин ва конференцияларда поликлиника врачлари қатнашмасди. Участка врачлари ҳам хабарсиз қоларди. Ҳозир бундай ишларга чек қўйилди.

Маълумки, район поликлиникаларида мураккаб медицина аппаратларига эҳтиёж катта. Лекин бундай аппаратлар билан муомала қилишнинг ҳам ўзига хос муаммоси бор. Шунинг учун поликлиника врачларини клиник касалхонамизга таклиф этиб, аппаратлардан фойдаланиш бўйича консультациялар уюштирмоқдамиз. Ортиқча ёки бироз эскирган аппаратларни бевосита поликлиникаларда ўрнатиш ҳам кўпчиликка маъқул келмоқда. Район медицина муассасалари бирлашиши территориямизда жойлашган ишлаб чиқариш корхоналари билан алоқани мустаҳкамлашга ҳам имкон бермоқда.

Хўш, медицина муассасаларининг бирлашиб фаолият кўрсатиши таркибий жиҳатдан қандай тузилган?

1-шаҳар клиник касалхонаси бирлашманинг маркази ҳисобланса, 14, 21, 22, 35, 38-поликлиникалар ҳам ягона план асосида ўзаро ҳамкорликда иш юритмоқдалар. Бирлашмага шунингдек, 9-тери-таносил касалликлар диспансери, 4-тиш касалликлари поликлиникаси, 1- ва 5-болалар касалхонаси, 2- ва 4-юқумли касалликлар болалар касалхонаси ҳамда болаларга мўлжалланган сил касалликлари касалхона ва санаторийлари, поликлиникалар, аёллар консультацияси ҳамда туғуруқхона комплекси киритилган.

Бирлашма шаҳардаги Ибн Сино номли 1-клиник касалхона базаси асосида таркиб топди. Барча ташкилий-тадбирий ишлар бевосита халқ депутатлари Октябрь район Совети ижроия комитети томонидан бошқарилади.

Бир сўз билан айтганда, шу кунларда Октябрь район медицина муассасаларида аҳолига тиббий ёрдам кўрсатишда ўзига хос янгилик синовдан ўтмоқда.

Қ. РИЗАЕВ,
Тошкент шаҳар Октябрь район медицина бирлашмаси бош врачи.

«БЕШБАРМОҚ» ҚИЗИЛТЕПАДА

Ўзбекистоннинг Қизилтепа райони маркази аҳолиси ҳам Қозоғистонда кенг тарқалган бешбармоқ таомини тотиб кўриши мумкин. Ўтовда жойлашган янги кафе худди шу ном билан аталади.

Бу — район марказида қардош республика миллий таомлари тайёрланадиган умумий овқатланиш системасининг бирдан-бир тармоғи эмас. Қизилтепаликлар орасида «Рус чойи» деб аталган кафе ҳам донг таратган. У меҳмондўст рус уйини эслатади.

Самарқанд область.

(ЎзТАГ).

ДАВЛАТ ҚОРАЛОВЧИСИ НУҚТАИ НАЗАРИДАН

Маълумки, СССР Олий судида Ички ишлар министрлигининг бир қатор собиқ раҳбар ходимлари билан боғлиқ бўлган порахўрлик тўғрисидаги ишни эшитиш тамомланди. 30 декабрда ҳукм эълон қилинди. У катта қизиқиш билан кутиб олинди ва кўпгина фикр-мулоҳазаларни юзага келтирди.

«Чурбанов ва бошқалар» процесси ҳали анча вақтгача жамият назарида бўлади. Унинг сабоқлари фақат ҳуқуқ-тартибот органлари учун ибратли бўлиб қолмай, бу процесс, ўйлаймизки судлов системасини қайта қуришнинг дастлабки негиз тошларидан бири бўлиб қолди...

Бизнинг шарҳловчимиз К. Столяров ана шу процессда давлат айбловчиси бўлган А. В. Сбоев билан учрашди.

Александр Васильевич Сбоев 1941 йилда мактабни тамомлади, ундан кейин Омск артиллерия билим юртини тугаллагач, фронтга сафарбар этилди. У ерда взвод, батарея, дивизион командири бўлди, ундан кейин эса артиллерия полки штаби бошлиғи этиб тайинланди. Германия билан бўлган урушни Прагада, Япония билан бўлган урушни Порт-Артурда поёнига етказди. 1951 йилда Москва юридик институтини тамомлади, шундан сўнг ҳарбий терговчи, прокурор ёрдамчиси ва ҳарбий прокурор бўлиб ишлади.

Кейинчалик А. В. Сбоев Привольжск ва Узоқ Шарқ ҳарбий округлари прокурори лавозимини эгаллади, шунингдек Москва округи ҳаво ҳужумига қарши мудофаа прокурори вазифасида ишлади. Унинг ҳарбий унвони — юстиция генерал майори, у РСФСРда хизмат кўрсатган юрист.

1984 йилдан бери А. В. Сбоев Совет Иттифоқи Прокуратурасининг масъул ходимидир.

К. Столяров. Александр Васильевич, қандай қилиб айни сиз Чурбанов ва бошқаларнинг иши бўйича давлат қораловчиси бўлиб қолдингиз?

А. Сбоев. Бош прокурор топшириғини олдим, бўлган гап шу, вассалом.

К. С. — Айтинг-чи, қандай ишладингиз, қандай қийинчиликларга дуч келдингиз?

А. С. Мен, табиийки, иш материаллари билан батафсил танишишдан бошладим, материаллар эса 100 томдан зиёд, жуда кўп видеокассеталар ҳам бор эди. Мингдан ортиқ эпизодларни ўрганиб чиқишга тўғри келди, бироқ ўша даврда иш менга унчалар мураккаб бўлиб туюлмади. Шунинг учунки, барча айбланувчилар тўла ёки қарийб тўла равишда ўз айбларини тан олган эдилар, уларнинг маълумотларидаги айрим зиддиятлар принципиал характерга эга эмас эди. Шунга қарамай, ҳар хил мулоҳазаларга кўра мен қоралашдан бир қатор эпизодларни тушириб қолдиришни таклиф этдим. Бу таклифимга СССР Прокуратураси раҳбарияти рози бўлди.

Биз ишни эшитишга киришганимизда эса манзара ўзгарди — судланаётган икки киши Яҳёев ва Қаҳрамонов дастлабки терговда ўзлари берган маълумотлардан қатъиян бош тортишди ва ўзларининг айбдор эмасликларини айтишди. Илгариги маълумотлардан бош тортиш сабабларини аниқлашга дастлабки тергов қилиш вазиятини синчиклаб билиб олишга охир-оқибатда нимага ишониш кераклигини ўзим билиб олишимга тўғри келди. Ахир, Яҳёев илгари ҳаммадан кўра ҳам нодир активлик билан пора беришда қатнашганларни фош этган эди, энди бўлса, бирданига 180 градусга ўзгариб қолди. На Яҳёевда, на Қаҳрамоновда ишонарли далиллар йўқлиги маълум бўлганида мен бунинг ҳаммаси фақат тактик ҳийла найранг, ўзини ҳимоя қилиш методидан бошқа нарса эмас, деган хулосага келдим.

К. С. Александр Васильевич, жараён ўрталарига бориб қолай деганда икки судланувчи — Чурбанов ва Яҳёевнинг адвокатлари сизни рад қилишларини айтишди. Улар ўзларининг бу далолатларини сизда олдиндан уларнинг ҳимоясидаги шахсларнинг айбдорлиги тўғрисида ишонч қарор топган, деб далиллашди. Сиз суд жараёнининг шу эпизодини шарҳлаб беролмайсизми?

А. С. Жиддий айтганда, бунга рад қилишни асоссиз деб топган суднинг ўзи жавоб берди, — менда ишнинг хотимасидан қандайдир шахсий манфаатдорлик бўлмаган ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Йўл-йўлакай шуни айтмоқчиманки, ҳимоянинг бу қадами, менинг назаримда, айбсизлик презумпция моҳиятини тушуниб етмасликни очиқ намойиш этди. Аслида айбсизлик презумпцияси жамиятнинг ва, албатта, суднинг айбланувчиларга айби ҳали исботланиши лозим бўлган шахсларга муносабатини маъносини билдиради. Шундай шароитда менга, давлат қораловчиси сифатида агар мен айбланувчилар ҳақиқатан ҳуқуққа қарши ҳатти-ҳаракатларга йўл қўйганликларига узил-кесил ишонмаган бўлсам, суд жараёнига аралашишим мумкин эмас, принцип жиҳатдан бунга йўл қўйиб бўлмасди.

К .С. Менга маълум бўлишича, процесс боришида ҳимоя ишни қўшимча терговга юбориш тўғрисидаги масалани кўтарган. Бу масала бўйича сиз қандай хулоса бердингиз?

А. С. Мен ишни қайта терговга юбориш учун асослар йўқ эканлигини айтдим ва суд менинг далил-исботларимга қўшилди.

К. С. Олий суднинг ҳукмида турли асосларга кўра айбловдан эпизодларнинг анчагина қисми чиқариб ташланган. Бунга сизнинг муносабатингиз қандай ва шу муносабат билан сиз дастлабки терговнинг сифат даражасинц қандай баҳолайсиз?

А. С. Судлов терговида гарчи муайян исботлар мавжуд бўлиб ва уларни тўла рад этолмаган бўлсалар ҳам бир қатор эпизодлар ишончли тасдиғини топмади. Шунинг учун менинг ўзим исбот қилинмагани учун уларни тушуриб қолдиришни таклиф этдим ва судланувчиларга нисбатан жазо чоралари хусусидаги ўз таклифимда уларни ҳисобга олмадим. Менинг дастлабки позициямнинг бундай ўзгариши ёки, агар истасангиз, айблов ҳукмининг хулосалари билан мажбурий зиддиятлар, ўз-ўзидан маълумки, терговга хушомадгўйлик бўлиши мумкин эмас.

Афтидан, терговчилар айбланувчилар пора олиш ва бериш фактларини ўз маълумотларида жиддий фарқларсиз тан олганликларига ортиқча даражада берилиб кетганлар ва баъзи ҳолларда далил-исботни тан олиш ёки кейинчалик ундан бош тортиш билан боғлиқ бўлмаган тергов экспериментлари ва бошқа ҳаракатлар билан мустаҳкамламаганлар.

Масалан, судланувчи Бегельман дастлабки терговда ва суд мажлисида 1982 йил октябрида Чурбановга 220 минг сўм берганлигини айтган. Воқеа қуйидаги шароитда рўй берган: у Москвага учиб келади, Чурбанов уни Домодедово аэропортида қарши олади, улар шаҳарга йўл олишади, йўлда пул солинган «дипломат»ни олиб Бегельманни Ленин проспектидаги «Спорт» меҳмонхонаси ёнида машинадан тушириб қолдиради. Шундан сўнг, Бегельман таксида Домодедовога қайтиб келади ва шу заҳотиёқ яна Тошкентга учиб кетади. Судда Чурбанов олдин берган маълумотини ўзгартириб, бу пулларни Бегельмандан олмаганман, дейди, тергов эса мазкур фактни тергов эксперименти ва далил-исботлар тўплашнинг бошқа методлари билан ўз вақтида текшириб кўрмаган. Тошкент—Москва ва Москва — Тошкент авиарейслари ўртасидаги интервал бор-йўғи бир соат-у эллик минутни ташкил этганлиги сабабидан Бегельман ана шу вақт ичида ишини битира олганмикин деган шубҳа пайдо бўлади. Чурбановга туҳмат қилишга асослари бўлмаган. Бегельманнинг маълумотларига мен гарчи ишонган бўлсам ҳам, ўз нутқимда мен ҳам Чурбановни, ҳам Бегельманни айблаш хулосасидан бу эпизодни чиқариб ташлашни таклиф этдим.

Аммо терговнинг энг катта, ҳатто айтиш мумкинки, стратегик хатоси, албатта. Яҳёевга таалluқлидир. — Унга тўла ҳажмда айб даъво қилинмади. Бунинг ҳақиқатда, ўз сабаблари бор эди. Жумладан, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ биринчи секретари Усмонхўжаев ва бошқа бир қатор шахсларнинг жиноий масъулиятга тортилиши чўзилиб кетди. Бироқ қонуннинг талаблари сўзсиз бажарилиши керак: агар кимнидир суд қилинаётган бўлса, унга у айбланаётган барча даъволарни бўйнига қўйиш даркор, ҳеч нарсани «запас»га қолдирмаслик керак.

Яна бир нарса — айблов хулосасига ҳозир ҳаёт бўлмаган одамларнинг пора олиши ва бериши билан боғлиқ эпизодларни киритмаслик керак эди. Бу Тошкентдан Москвага пешма пеш юбориб турилган коньяк ва тансиқ таомлардан иборат коробкадаги «совғалар»га ҳам тааллуқлидир. Агар коробкалар ичида нарсалар ва уларнинг қиймати тўғрисида аниқ маълумотлар йўқ бўлса, у ҳолда уларнинг ўртача қимматининг арифметик ҳисоб-китобларини далил-исбот деб ҳисоблаб бўлмайди.

Айни бир вақтда мен суднинг менинг назаримда етарли даражада исботланган эпизодларни чиқариб ташлаш хусусидаги қарорига эътироз билдирмай иложим йўқ. Масалан, 20 га яқин гувоҳлар суд мажлисида ҳар хил вақтда Собировга 10 минг сўмлаб пора берганликларини тасдиқладилар. Собиров буни инкор этди, суд бўлса гувоҳларга эмас, унга ишонди ва Собиров тасдиқлаган суммаларнинг ўзи билангина чегараланди. Фикримча, далил-исботларни баҳолашга бундай ёндашишни асосланган деб тан олиш амри маҳол.

Яна ўша Собиров билан боғлиқ икки мисол. Дастлабки терговда Собиров ва Яҳёев 15 минг сўмни биринчиси берганлиги, иккинчиси эса олганлигини тан олган эдилар. Аммо Яҳёев суд мажлисида илгариги кўрсатмаларидан бош тортган эди ҳамки, гарчи Собиров ўша суммани берганлигини тасдиқлашда давом этса ҳам суд бу эпизодни айбловдан тушириб қолдирди. Яна бир мисол Ўзбекистон Компартияси, Хоразм область комитетининг собиқ биринчи секретари Худойберганов суд мажлисида Собировдан олти марта умумий суммаси 50 минг сўм пора олганлигини тасдиқлади, бироқ Собиров бу фактни инкор этди ва суд унинг кўрсатмасини афзал кўрди. Қаҳрамонов хусусида ҳам шунақанги воқеа рўй берди.

К. С. Қаҳрамоновга қўйилган айб тўғрисида батафсилроқ гапириб бериш мумкинми?

А. С. Қаҳрамонов уч йил мобайнида 14 кишидан жами 60 минг сўмдан ортиқ пора олганлигини, худди шунингдек Чурбановга 50 минг сўм пора берганлигини изчил тан олди. Суд мажлисида у бу маълумотларидан тўла бош тортди, терговчиларнинг таъсири остида ўзига ва бошқа шахсларга туҳмат қилганлигини айтди. Бироқ бу хусусда ҳеч қанақанги конкрет маълумотлар келтирмади.

Чурбанов ҳам, Қаҳрамоновнинг ўзи ҳам ўша 50 минг сўм порани тан олмаганликлари сабабидан шу фактни айбловдан чиқариб ташланишини тушунса бўлади, бироқ бошқа фактларчи... Қаҳрамонов билан ёнма-ён қора курсида ўтирган тўрт киши уни 9,5 минг сўм пора олганлигини фош этдилар, суд эса Қаҳрамоновнинг айбдорлигини тан олиш учун биргина пора берганларнинг гувоҳликлари етарли эмас, деб ҳисоблади. Суд ўша судланувчиларнинг қолган ҳамма гувоҳликларига асосан ишонган бир шароитда ана шундай қилинди...

К. С. Александр Васильевич, менинг тушунишимча порахўрлик ҳақидаги ишлар бўйича далил-исботларни баҳолаётганда туҳмат қилиш имкониятини ҳам эсдан чиқармаслик керак. Гап қандайдир конкрет хизмат учун пора бериш тўғрисида эмас, балки хизматда ҳомийлик қилганлиги, яхши ихлоси ва ниҳоят сенга зарар етказмасликлари, «ёғлиқ» жойдан ҳайдаб юбормасликлари учун пора берганлик тўғрисида борганда айниқса шундай бўлиши мумкин.

А. С. Жуда тўғри. Туҳмат қилиш фактлари яккаю ягона эмас ва бу билан ҳисоблашиш зарур. Бунинг устига айбдорликни исботлаш фактларини йиғиш методикаси бўйича поралар тўғрисидаги иш энг қийинларидан ҳисобланади. Бу жиноят, агар шундай таърифлаш мумкин бўлса, интим ишдир, қоида бўйича бу ўринда учинчи шахс бўлмайди — на пора берувчи, на пора олувчи бу «тил бириктириш»нинг ошкор бўлишидан манфаатдор эмас. Бердими — олди, ҳеч қандай из йўқ. Кўпинча берилган пулларни ҳам топишга муваффақ бўлинмайди. Демак, порахўрларнинг кўрсатмалари ва тан олишлари у ёки бошқа ҳатти-ҳаракатларининг реаллигини тасдиқловчи билвосита далил-исботлар майда-чуйда бўлиб кўринадиган деталлар билан албатта мустаҳкамланиши керак. Бу хусусда батафсил гапирмасликка мажбурман, зотан уларни санаб ўтиш бизнинг суҳбатимизни порахўрлар учун ўқув қўлланмасига айлантириб юбориши мумкин, бундай қилиш мумкин эмаслигини сиз тушунасиз.

Агар Чурбанов ва бошқаларнинг ишига қайтадиган бўлсак, шуни назарда тутиш керакки, порахўрлар мазкур категориядаги жиноий ишларни текшириш методлари тўғрисида ҳам ва уларни «барбод» қилиш усуллари тўғрисида ҳам яхши хабардор бўлган профессионал юристлар бўлишган. Бош тортиш мумкин бўлган ҳамма нарсаларни улар терговчиларнинг психологик тазйиқ ўтказиши деб тушунтирдилар ва бунда ҳимоянинг энг яхши тактикасини танладик деб ўйладилар. Кўпгина эпизодлар бўйича эса билвосита далиллар етарли бўлмади ёки шундай шубҳалар пайдо бўлдики, уларни суд, худди лозим бўлганидек, судланувчилар фойдасига талқин қилди.

К. С. Бундан чиқди, тергов айбланувчиларни нималардадир етарли баҳолай олмаган. Александр Васильевич, айтингчи дастлабки тергов давомида аниқланган далилларни мустаҳкамлашнинг наҳотки бундан кўра ишончлироқ усуллари бўлмаса?

А. С. Биласизми, айблов хулосасига илова қилинган видеокассеталарнинг ҳаммасини ҳеч истисносиз кўриб чиққанимда менда судланувчиларнинг айбдорлиги хусусидаги анчагина даражада ишонч пайдо бўлди. Қуруқ протокол сатрларидан фарқли ўлароқ видеотехника тергов вазиятини тўла акс эттиради, сўз оҳангларини, сўроқ қилинаётганлар юзидаги ифодаларни ва бошқа жуда кўп нарсаларни илғаб олиш имконини берадики, булар ҳаммаси йиғилиб ўша ерда «ҳозир бўлганлик» таассуротини қолдиради. Бутун тергов ҳатти-ҳаракатларини ўз кўзинг билан кўриб, айбланувчи ўз ихтиёри билан, ҳеч қандай тазйиқсиз мажбур қилиш тўғрисида гапирмаганда ҳам, маълумотлар бераётганлигига ишонч ҳосил қиласан. Бироқ бизнинг судьялар ё ҳозирги замон техникасига эга эмаслар ё ундан фойдаланишга ўрганмаганлар, шу боисдан эскичасига ишлашни афзал кўрсалар керак.

Суд Чурбанов ва бошқаларнинг ишини эшитар экан, менинг бир неча марта қилган, дарвоқе баъзи адвокатлар томонидан қўллаб-қувватланган далолатларимга қарамай видеоёзувларнинг фақат арзимаган қисминигина, уни ҳам бўлса чала-чулпа кўриш билан чегараланди. Агар пора берувчиларнинг катта группаси турли сабабларга кўра судга келмаганликларини ва уларнинг берган гувоҳликлари протокол текстлари бўйича эълон қилинганлигини (ваҳолонки бу ўринда суд ихтиёрида бўлган видеокассеталардан фойдаланиш мумкин эди) юқорида айтилганлар билан қўшиладиган бўлса, далил исботларни баҳолаш методикаси мукаммал эмаслиги очиқ-ойдин кўринади.

К. С. Суд жараёнининг натижалари тўғрисида сизнинг фикрингиз қандай?

А. С. Умуман олганда мен жараёндан қаноат ҳосил қилдим, аммо... Кўряпсизми, жиноий иш биринчи инстанция бўйича қараб чиқилаётганда мамлакатнинг Олий судида сўзлаётган давлат қораловчисининг алоҳида ҳолати мавжуддир. Агар бошқа судларда қораловчи ҳукмга протест билдириш ҳуқуқига эга бўлса, бу ўринда эса бундай ҳуқуқ фақат давлатдаги икки шахсга — бош прокурор ва СССР Олий суди раисида мавжуддир.

Бироқ менинг хусусий фикрим борки, мен уни ҳимоя қиламан. Биринчидан, мен Қаҳрамоновнинг оқланишини асоссиз, иккинчидан суд томонидан Бегельман ва Жамоловга қўйилган жазо чорасини очиқдан-очиқ ошириб юборилган деб ҳисоблайман. Ишонаманки, мени тўғри тушунишади: Бегельман ўз айбини тўла, Жамолов эса қарийб тўла тан олишди, улар барча босқичларда ўзларини изчил тутишди ва бу билан иш бўйича ҳақиқатни аниқлашга актив кўмаклашишди. Бундай қилиш амал қилиб турган қонунчилик бўйича айбдорликни енгиллаштирувчи ҳол сифатида баҳоланади. Худди шунинг учун мен уларга Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 152-моддаси санкциясида кўзда тутилган энг паст чегарадан паст жазо чорасини танлашни таклиф қилдим. Бироқ уларнинг айблари даражасини баҳолаганда суд судланувчиларнинг сидқидилдан тан олганликларини писанд қилмади ва бу билан уларни уятсизларча айёрлик қилган ва жазодан қутулиб чиқиб кетишга уринганларга тенглаштиргандек бўлди.

К. С. Чурбанов ва Яҳёевнинг адвокатлари шу хусусда прокуратура шаънига мана шу муносабат билан номақбул гапларни айтиб, дейлик уларнинг ходимларини ваъдалар эвазига тавба-тазарру қилдирганликда айбламадиларми? Дарвоқе, сиз бунга қандай муносабат билдирдингиз?

А. С. Луқма ташлаб мен ва ҳимоянинг бундай хуружларига баҳо бердим, қонун қоидаларини тушунтириш билан гуноҳни кечиришни олди-сотди қилиш ўртасида ҳеч қандай умумийлик йўқлигини таъкидладим. Лекин мен ҳар ким ўзини қанчалар тарбиялангангани даражасида тутади деб ҳисоблаб, улар билан мунозарага киришиб ўтирмадим.

К. С. Александр Васильевич, сиз нима деб ўйлайсиз? Бош прокурор раддия билдирадими ёки йўқми?

А. С. Олдиндан бир нарса дея олмайман. Бу Бош прокурорнинг компетенциясидир. Нима бўлишини келажак кўрсатади.

(«Неделя»нинг 2-сонидан).

Редактор **У. УСМОНОВ.**

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

• *Тингланг, томоша қилинг*

18 ЯНВАРЬ, ЧОРШАНБА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 7.00 «120 минут». 9.05 Салом, музика! 9.55 «Қирққулоқнинг қизил ранги». Бадиий фильм, 1- ва 2-сериялар. 12.00 Янгиликлар. 12.10 Саёҳатчилар клуби. 13.10 Концерт. 16.00 Янгиликлар. 16.10 Сайловлар олдидан. 16.20 Музикали фольклор. 16.50 Ҳужжатли фильм. 17.20 Концерт. 17.35 Болалар соати. 18.35 Ҳужжатли фильм. 18.45 Шу куннинг почтаси. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Миллатлараро муносабатлар. 20.15 Мультфильм. 20.25 «Қирққулоқнинг қизил ранги». Бадиий фильм, 2-серия. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Ўн иккинчи қават». 23.45 Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 Гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35 Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 10.05 Немис тили. 11.05 ПТУ ўқувчиларига. 11.35 Умумий биология. 12.05 Немис тили. 13.05 «Икки баҳордан сўнг». Бадиий фильм. 14.10 Янгиликлар. 14.20 Концерт. 14.40 Ҳужжатли фильм. 17.30 Янгиликлар. 17.40 «Оққушларга ўқ узманг». Бадиий фильм, 1-серия. 18.50 Мультфильмлар. 19.10 Ритмик гимнастика. 19.40 Кемерово телевидение студиясининг программаси. 20.30 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 Концерт. 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Оққушларга ўқ узманг». Бадиий фильм, 2-серия. 23.25 Концерт. 00.10 Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 15.30 Телефильм. 16.30 Янги йил арча байрами. 17.30 Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Мультфильмлар. 18.45 Сўз кетидан сўз келар. 19.05 «Чорвадор». 19.35 Риштонлик уста. 20.00 Ахборот. 20.20 Шеърият дафтаридан. 20.30 Ахборот. 20.50 «Қардошларимиз тароналари». 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 Хат ва ҳаёт. 23.00 Ёшлигим менинг.

ЎзТВ-II. 19.30 Телефильм. 19.40 «49 кун». Бадиий фильм. 21.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. 21.15 Оқшом эртаклари. **Душанба.** 21.30 Время. 22.05 Сайловлар олдидан. 22.15 «Ҳаёт гўзал». Бадиий фильм.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 Концерт. 9.30 Оммабоп қўшиқлар. 9.45 Партиявий иш: шакл ва услубларнинг янгиланиши. 10.15 Фаровонлик йўлидан. 11.15 «Юность». 12.10 Узбекистан индустриальний. 12.30 Концерт. 12.50 Шеърий лаҳзалар. 13.00 Ўзбекистон чорвадори. 13.30 Концерт. 14.00 Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 Ёзувчилар болаларга. 15.50 Сиёсий суҳбатлар. 16.00 Қизил! Сариқ! Яшил! 18.15 Қишлоқ ҳаёти. 18.30 Концерт. 19.20 Аланга. 19.40 Қайта қуриш радиоанкетаси. 20.15 Концерт. 21.10 Она-табиатни эъзозлайлик. 21.30 Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт. 22.45 Музикали ҳаёт янгиликлари. 23.30 Катталарга болалар ҳақида. 23.45 Ф. Умаров куйлайди.

МИНИСТРЛИКЛАР, ИДОРАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

РЕСПУБЛИКА СУВОСТИ-ТЕХНИКА ИШЛАРИ МАНЕВРЛАШГАН ГРУППАСИ

гидротехника иншоотларининг сув остидаги қисмларини текшириш, профилактикадан ўтказиш ва ремонт қилиш ҳамда бошқа ишларни амалга ошириш юзасидан

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

БУЮРТМАЛАР РЕСПУБЛИКАНИНГ БАРЧА РАЙОНЛАРИДАН ТЎҒРИДАН-ТЎҒРИ ШАРТНОМАЛАР АСОСИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Бизнинг адрес: 700173, Тошкент шаҳри, Акмал Икромов райони, В-14 квартали.

Справкалар учун телефон: — 75-48-29.

ҚУРИЛИШ ТАШКИЛОТЛАРИ ВА КОРХОНАЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Самарқанд давлат архитектура-қурилиш институти базасида

РЕГИОНАЛЬ СИНАШ МАРКАЗИ ТАШКИЛ ЭТИЛДИ ВА АТТЕСТАТЛАНДИ

Синаш марказига бетоннинг темир-бетон конструкциялари ва бетон буюмлари, ғишт ва қурилиш материалларини синовдан ўтказиш ҳуқуқи берилган.

Синовдан ўтказиш юзасидан буюртмалар қуйидаги адресда қабул қилинади: Самарқанд шаҳри, Лолазор кўчаси, 70-уй. Самарқанд Давлат архитектура-қурилиш институти, синаш маркази.

Телефонлар: 7-28-20, 7-05-46, 7-18-44.

Театр

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ТЕАТРИДА — 18/I да **Отелло**, 19/I да **Ҳазрати аёл.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 18/I да **Сўнмас аланга**, 19/I да **Тоҳир ва Зуҳра.**

«Ўқитувчи» нашриёти коллективи нашриёт ходими С. Мирбобоевага онаси

Шаҳодат АБДУЛЛАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Чет мамлакатлардаги ватандошлар билан маданий алоқа боғлаш Ўзбекистон «Ватан» жамияти ва «Ойдин» газетаси редакцияси ходимлари «Ватан» жамияти раисининг муовини З. Р. Раҳимбобоевага турмуш ўртоғи

Илҳом Азизович АЗИЗОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Уастройдревпром» территориал бирлашмаси коллективи хўжалик бўлими бошлиғи С. А. Исмоиловга акаси

Юнусмат Исмоилович ИСМОИЛОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-15-20, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

Р. — 11530. Б. — 15. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12